

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
Кафедра педагогіки, психології та менеджменту

ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ

завідувач кафедри ПП та М

Юлія ГЕРАСИМЕНКО

(підпис)

« 14 »

(дата)

2025 р.

**«СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ
ПСИХОЛОГІЇ»**

**Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня «магістр»**

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Освітньо-професійна програма «Психологія»

Здобувачка вищої освіти

Групи ПС-23-13-зМ

ГУСЄВА Світлана Юріївна

(підпис)

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри технологій навчання,
охорони праці та інклюзивної освіти

КУЧЕРЕНКО Ірина Анатоліївна

(підпис)

Біла Церква 2025

Протокол аналізу звіту подібності

Заявляю, що я ознайомився (-лась) з Повним звітом подібності, який був згенерований Системою виявлення і запобігання щодо роботи:

Автор: Гусева Світлана Юріївна, група ПС-23-13-ЗМ

Назва: Сучасні технології навчання при викладанні психології

Керівник: Кучеренко Ірина Анатоліївна

Підрозділ: кафедра педагогіки, психології та менеджменту

Коефіцієнт подібності 1: 0.2%

Мікропробіли: 1

Заміна букв: 0

Інтервали: 0

Після аналізу Звіту подібності констатую наступне:

☒ Запозичення, виявлені в роботі є законними і не є плагіатом. Рівень подібності не перевищує допустимої межі. Таким чином робота незалежна і приймається.

☐ Запозичення не є плагіатом, але перевищено граничне значення рівня подібностей. Таким чином робота повертається на доопрацювання.

☐ Виявлено запозичення і плагіат або навмисні текстові спотворення (маніпуляції), як передбачувані спроби укриття плагіату, які роблять роботу невідповідною вимогам законодавства (Ст. 26. ЗУ Про фахову передвищу освіту, пункт 3.1, Ст. 42. ЗУ Про освіту) та вимог НАЗЯВО (Критерій 5), а також кодексу етики і процедур. Таким чином робота не приймається.

Висновок:

Кваліфікаційна робота Гусевої С.Ю. має високий рівень оригінальності академічного тексту, містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дата *09.05.2025р*

Відповідальний за антиплагіатну технічну експертизу у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
НАПН України:

Підпис

БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ

Кафедра педагогіки, психології та менеджменту

Рівень вищої освіти магістр

Спеціальність 053 Психологія,
освітня програма Психологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ПП та М,
д.е.н., доцент Ю.С. ГЕРАСИМЕНКО
« 3 » січня 2025 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧЕВІ ОСВІТИ

Гусевій Світлані Юріївні

1. Тема роботи: **Сучасні технології навчання при викладанні психології.**

Керівник роботи доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти КУЧЕРЕНКО Ірина Анатоліївна затверджені наказом БІНПО від «03» січня 2025 року № 01-06/03

2. Строк подання здобувачем освіти роботи «24 » квітня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: аналітична база дослідження сформована на основі наукових праць вітчизняних і зарубіжних дослідників з педагогіки, психології та цифрової освіти; публікацій у фахових періодичних виданнях з тематики цифрової трансформації освітнього процесу; нормативних документів МОН України; а також електронних ресурсів і платформ, що висвітлюють сучасні підходи до викладання психологічних дисциплін у закладах вищої освіти.

4. Перелік питань, які потрібно розробити:

1) Проаналізувати теоретико-методологічні підходи до проблеми використання сучасних технологій в освіті.

2) Визначити особливості застосування сучасних технологій навчання при викладанні психологічних дисциплін.

3) Дослідити ефективність застосування сучасних технологій навчання у процесі викладання психології.

4) Розробити корекційно-практичні заходи (навчальні тренінги) щодо впровадження сучасних технологій у викладанні психології.

5) Проаналізувати ефективність впровадження запропонованих психолого-педагогічних заходів на основі емпіричних даних експериментального дослідження.

5. Консультанти розділів роботи

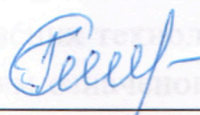
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Кучеренко І.А., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти	03.01.2025	03.01.2025
2	Кучеренко І.А., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти	03.02.2025	03.02.2025
3	Кучеренко І.А., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти	17.03.2025	17.03.2025

6. Дата видачі завдання 03.01.2025

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

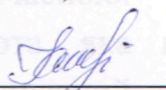
№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання кваліфікаційної роботи	Примітка
1	Узгодження теми, складання змісту	січень	виконано
2	Вивчення літературних джерел	лютий	виконано
3	Збирання матеріалу в закладі освіти	лютий	виконано
4	Обробка матеріалу	лютий	виконано
5	Виконання розділу 1	березень	виконано
6	Виконання розділу 2	березень	виконано
7	Виконання розділу 3	квітень	виконано
8	Формулювання висновків	квітень	виконано
9	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії, перевірка на плагіат	травень	виконано
10	Подання роботи на кафедру	травень	виконано

Студент

 (підпис)

С.Ю. Гусева

Керівник роботи

 (підпис)

І.А.Кучеренко

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Кафедра педагогіки, психології та менеджменту

В І Д Г У К

керівника на кваліфікаційну роботу здобувача освіти другого
(магістерського) рівня вищої освіти заочної форми навчання ПС-23-13-ЗМ
спеціальності 053 Психологія

ГУСЕВОЇ Світлани Юріївни

Тема кваліфікаційної роботи магістра: «Сучасні технології навчання при викладанні психології».

Загальна характеристика кваліфікаційної роботи магістра.

В умовах модернізації системи вищої освіти і стрімкого розвитку та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес виникає необхідність пошуку і розроблення ефективних шляхів використання сучасних технологій навчання під час вивчення психології у ЗВО. З урахуванням означеного, тема магістерського дослідження Гусевої С.Ю. є актуальною і своєчасною.

Магістерська робота, яка подана на рецензування, виконана в повному обсязі у встановлений термін. Мета кваліфікаційної роботи – науково обґрунтувати та емпірично дослідити ефективність використання сучасних освітніх технологій навчання у процесі викладання психології, розробити практичні рекомендації щодо їх впровадження та перевірити їх ефективність.

Структура роботи повною мірою відповідає завданню з підготовки магістерського наукового дослідження. Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Робота містить такі розділи: «Теоретичні засади використання сучасних технологій навчання у процесі викладання психології», «Емпіричне дослідження ефективності сучасних технологій навчання у викладанні психології», «Розробка і впровадження освітнього тренінгу з використання сучасних технологій у викладанні психології». У змісті кваліфікаційної роботи обґрунтовано науково-методичні засади застосування інноваційних освітніх технологій у викладанні психологічних дисциплін у закладах вищої освіти; описано вітчизняний та зарубіжний

досвід цифровізації психологічної освіти; експериментально перевірено ефективність розробленої авторкою програми, що включає використання інструментів Padlet, Moodle, Zoom-дискусій, інтерактивних відеолекцій, гейміфікованих завдань. У процесі дослідження розроблено та апробовано педагогічну модель, яка поєднує технологічні засоби з психологічно орієнтованим підходом до навчання, розроблено практичні рекомендації щодо інтеграції цифрових рішень у навчальний процес майбутніх психологів.

Висновки, оцінка кваліфікаційної роботи магістра та пропозиції.

Вищезазначене дає підстави стверджувати, що магістерська робота Гусевої С.Ю. є самостійним завершеним дослідженням, має наукову цінність одержаних результатів емпіричного дослідження та практичну значущість висновків і рекомендацій. Кваліфікаційна робота Гусевої С.Ю. пройшла перевірку за допомогою комплексу StrikePlagiarism та має відсоток оригінальності роботи 99,8 %.

Загалом проведене Гусевою С.Ю. дослідження достатньо повно розкриває поставлені завдання. Робота має належний науково-теоретичний та методичний рівень і відповідає вимогам щодо наукових робіт такого рівня.

Теоретична і практична значущість роботи, обґрунтування висновків переконують, що за умови успішного захисту кваліфікаційна робота Гусевої С.Ю. на тему «Сучасні технології навчання при викладанні психології» заслуговує на оцінку «добре» (82 В, за шкалою ЄКТС – В).

Науковий керівник –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри технологій навчання,
охорони праці та інклюзивної освіти
Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти ДЗВО «Університет
менеджменту освіти»
НАПН України

Ірина КУЧЕРЕНКО

РЕФЕРАТ

Магістерська робота: 112 сторінки, 3 рисунки, 4 таблиці, 5 додатків, 49 літературних джерела.

Мета дослідження: на основі комплексного теоретико-емпіричного аналізу визначити ефективні напрями впровадження сучасних освітніх технологій у процес викладання психологічних дисциплін з метою підвищення якості професійної підготовки студентів-психологів.

Об'єктом дослідження є освітній процес викладання психології у закладах вищої освіти в умовах цифрової трансформації.

Предметом дослідження є вплив сучасних освітніх технологій на ефективність викладання психології в системі професійної підготовки майбутніх психологів.

Основні методи дослідження. На різних етапах роботи використовувалися: теоретичний аналіз, контент-аналіз навчальних матеріалів, педагогічне спостереження, анкетування студентів, інтерв'ювання викладачів, психодіагностичне тестування рівня мотивації та когнітивної залученості, формувальний експеримент, статистичний аналіз отриманих результатів.

Основний науковий результат роботи полягає у наступному: обґрунтовано науково-методичні засади застосування інноваційних освітніх технологій у викладанні психологічних дисциплін у ЗВО; узагальнено український та зарубіжний досвід цифровізації психологічної освіти; експериментально перевірено ефективність авторської програми, що включає використання інструментів Padlet, Moodle, Zoom-дискусій, інтерактивних відеолекцій, гейміфікованих завдань. Розроблено та апробовано педагогічну модель, яка поєднує технологічні засоби з психологічно орієнтованим підходом до

навчання. Надано практичні рекомендації щодо інтеграції цифрових рішень у навчальний процес майбутніх психологів.

Результати дослідження рекомендовано до впровадження в освітній процес «Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти» як інноваційне рішення для підвищення якості підготовки майбутніх фахівців у галузі психології в умовах воєнного стану, дистанційного та змішаного навчання (довідка № 05/02-116 від 15.12.2024 р.).

Основні положення, висновки та результати дослідження викладено у 3 наукових публікаціях.

Ключові слова: цифровізація освіти, сучасні освітні технології, психологічна підготовка, викладання психології, педагогічна модель, професійна компетентність, змішане навчання.

ABSTRACT

Master's Thesis: 112 pages, 3 figures, tables, 4 appendices, 49 references.

Research Objective: Based on a comprehensive theoretical and empirical analysis, the aim is to identify effective directions for implementing modern educational technologies in the teaching of psychological disciplines in order to improve the quality of professional training for psychology students.

Object of the Study: The educational process of teaching psychology in higher education institutions under conditions of digital transformation.

Subject of the Study: The impact of modern educational technologies on the effectiveness of teaching psychology within the system of professional training of future psychologists.

Main Research Methods: At various stages of the study, the following methods were applied: theoretical analysis, content analysis of educational materials, pedagogical observation, student surveys, instructor interviews, psychodiagnostic testing of motivation and cognitive engagement, formative experiment, and statistical analysis of the obtained data.

Main Scientific Results: The study substantiates the scientific and methodological foundations for the use of innovative educational technologies in teaching psychological disciplines at higher education institutions. It generalizes both Ukrainian and international experiences in the digitalization of psychological education. The effectiveness of an original educational program—incorporating tools such as Padlet, Moodle, Zoom discussions, interactive video lectures, and gamified tasks—was experimentally validated. A pedagogical model combining technological tools with a psychologically oriented approach to learning was developed

and tested. Practical recommendations for integrating digital tools into the learning process of future psychologists are provided.

The results of the study are recommended for implementation at the Bila Tserkva Professional Institute of Continuing Education as an innovative solution to improve the quality of psychologist training under the conditions of martial law, remote, and blended learning (reference No. 05/02-116 dated 15.12.2024).

The main findings, conclusions, and outcomes of the study have been published in 3 scientific papers.

Keywords: digitalization of education, modern educational technologies, psychological training, teaching psychology, pedagogical model, professional competence, blended learning.

ЗМІСТ:

ВСТУП.....	12
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ.....	19
1.1. Сутність та класифікація сучасних освітніх технологій.....	19
1.2. Психолого-педагогічні основи застосування сучасних технологій навчання при викладанні психології.....	26
1.3. Світовий та український досвід застосування сучасних технологій навчання у викладанні психології.....	37
Висновки до розділу 1	53
РОЗДІЛ 2 ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ ПСИХОЛОГІЇ.....	56
2.1. Організація і методика емпіричного дослідження.....	56
2.2. Порівняльний аналіз рівня засвоєння психологічних знань студентами.....	62
2.3. Вплив цифрових інструментів на навчальну мотивацію, залученість і результати засвоєння навчального матеріалу студентами.....	67
Висновки до розділу 2.....	72
РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА І ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬОГО ТРЕНІНГУ З ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ПСИХОЛОГІЇ.....	75
3.1. Програма формувального експерименту.....	75
3.2. Практичні рекомендації щодо вдосконалення процесу викладання психології на основі сучасних технологій.....	78
3.3. Апробація та оцінювання ефективності впровадження сучасних технологій навчання.....	83
Висновки до розділу 3.....	87
ВИСНОВКИ	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	96
ДОДАТКИ.....	100

ВСТУП

У сучасному світі технологічні зміни надзвичайно інтенсивно впливають на всі сфери життєдіяльності людини, і система освіти не є винятком. Цифрова трансформація стала не лише наслідком прогресу в інформаційно-комунікаційних технологіях, а й відповіддю на потреби суспільства в нових підходах до навчання, доступності знань, мобільності та гнучкості освітніх траєкторій. Активне впровадження цифрових засобів у навчальний процес зумовлює глибоку трансформацію традиційних методів викладання, змінює парадигму педагогічної взаємодії, стимулює розвиток нових педагогічних і психологічних ролей викладача, а також відкриває широкі можливості для підвищення якості освіти на всіх її рівнях.

Особливої значущості цифровізація набуває у сфері підготовки фахівців із психології – галузі, яка вимагає не лише академічної обізнаності, а й сформованості емпатії, здатності до рефлексії, емоційної стійкості, міжособистісної чутливості та гнучкості мислення. Викладання психології потребує залучення студентів до глибокого осмислення соціальних процесів, практичного аналізу поведінкових моделей і роботи з кейсами, що передбачає високий рівень інтерактивності, візуалізації, діалогічності – якостей, які ефективно підтримуються саме за допомогою сучасних цифрових технологій.

Пандемія COVID-19, яка стала глобальним викликом для систем освіти в усьому світі, виступила каталізатором масового переходу до дистанційних форматів навчання. У цей період було екстрено активізовано використання платформ для відеоконференцій (Zoom, Google Meet), систем управління навчанням (Moodle, Google Classroom), мультимедійних презентаційних рішень (Mentimeter, Prezi), а також інтерактивних інструментів оцінювання (Kahoot, Socrative). Попри кризовий характер

змін, пандемія спричинила позитивний імпульс до переосмислення ролі технологій у вищій школі.

Однак, починаючи з 2022 року, повномасштабна війна в Україні висунула перед системою освіти абсолютно нові виклики, які торкнулися не лише організаційних аспектів, а й психологічної безпеки учасників освітнього процесу, доступності до навчання в умовах переміщення, обстрілів, відключень електроенергії, руйнування освітньої інфраструктури. В таких умовах цифрові технології стали не альтернативою, а фактично єдиною можливістю продовження навчального процесу, зокрема у закладах вищої освіти. Онлайн-курси, асинхронні лекції, мобільні додатки для навчання, дистанційне психодіагностування та інтерактивні сервіси стали засобами збереження академічної тяглості та підтримки студентів у кризовий період.

Для психологічної освіти це означає подальше поглиблення потреби в адаптації викладання до умов воєнного часу, формування у здобувачів навичок кризової комунікації, емоційного саморегулювання, роботи з травмованими клієнтами, що передбачає і оновлення змісту навчальних курсів, і впровадження нових цифрових ресурсів, які дозволяють навчатися у будь-якому місці та у власному темпі. Крім того, зростає значення платформ із відкритим доступом до освітнього контенту, що дозволяє забезпечити рівний доступ до знань навіть для внутрішньо переміщених осіб, студентів у прифронтових та окупованих регіонах.

У цьому контексті особливо актуальним стає наукове осмислення ефективності цифрових технологій як засобу викладання психології, з урахуванням її гуманістичного характеру, спрямованості на особистісний розвиток, формування міжособистісної компетентності, рефлексивних навичок та етичної свідомості. Постає потреба у переосмисленні не лише технологій, а й психолого-педагогічних підходів, які дозволяють зберегти якість освіти в умовах нестабільності та невизначеності.

Таким чином, цифровізація психологічної освіти в Україні вже не є виключно прогресивною тенденцією – вона стала нагальною необхідністю. Вона вимагає оновлення дидактичних стратегій, розвитку цифрової компетентності як викладачів, так і студентів, переосмислення форм комунікації, оцінювання, формування освітніх цілей і засобів їх досягнення в умовах воєнного часу та глобальних викликів XXI століття.

Питання впровадження інноваційних освітніх технологій широко висвітлюються у працях провідних вітчизняних і зарубіжних науковців, які заклали теоретичні засади сучасної педагогічної інноватики та цифрової трансформації освіти. Зокрема, у працях І. Зязюна обґрунтовано концептуальні підходи до розвитку професійної майстерності викладача у контексті нових освітніх викликів, а також визначено методологічні основи особистісно орієнтованої освіти як простору реалізації інноваційних технологій. С. Гончаренко досліджує питання модернізації змісту освіти, дидактичної ефективності технологізованих форм навчання та інтеграції новітніх засобів навчання у традиційні освітні структури в тому числі у напрямку викладання психології.

У зарубіжному дискурсі значний внесок у розробку інноваційної парадигми навчання зробили представники гуманістичної педагогіки, зокрема К. Роджерс, який акцентував увагу на суб'єктності студента, його самореалізації та необхідності створення сприятливого освітнього середовища, що базується на довірі, емпатії та взаємоповазі. Г. Гарднер, розвиваючи теорію множинного інтелекту, довів, що ефективне застосування освітніх технологій передбачає врахування індивідуальних когнітивних профілів здобувачів освіти, що, своєю чергою, дозволяє оптимізувати навчальний процес у цифровому середовищі.

З-поміж дослідників цифрової дидактики та медіаосвіти варто відзначити М. Пренскі, який увів у науковий обіг поняття «цифрові аборигени» та «цифрові мігранти», наголошуючи на потребі адаптації традиційної педагогіки до нового типу студентів, що сформовані в умовах

інформаційного суспільства. Р. Кларк у своїх дослідженнях звертає увагу на когнітивне навантаження при використанні мультимедійних засобів навчання, підкреслюючи важливість педагогічного дизайну та збалансованої інтеграції візуальних, аудіо- та інтерактивних компонентів у навчальний контент. Дж. Кьюбер аналізує зміни у структурі взаємодії «викладач-студент» у цифровому середовищі, вказуючи на трансформацію ролі викладача у бік фасилітатора, наставника й модератора освітнього процесу.

У центрі уваги сучасних досліджень перебувають такі напрямки, як медіапсихологія, цифрова дидактика, гейміфікація навчання, використання штучного інтелекту у вищій освіті, а також розвиток інструментів персоналізованого та адаптивного навчання. Зазначені підходи орієнтовані на реалізацію принципів гуманізації освіти, міждисциплінарності, інклюзії, критичного мислення, що становлять підґрунтя для ефективного впровадження інноваційних освітніх технологій у підготовці майбутніх психологів.

Водночас, значна частина досліджень зосереджена на загальних аспектах цифровізації освіти, тоді як психолого-педагогічні особливості використання сучасних технологій саме у викладанні психології залишаються недостатньо вивченими. Особливо потребує наукового аналізу дидактичний потенціал цифрових технологій у розвитку емоційного інтелекту, критичного мислення, навичок саморефлексії та психологічного самопізнання студентів.

Актуальність дослідження зумовлена: а) активним впровадженням цифрових засобів навчання у вищу освіту; б) потребою у підвищенні якості викладання психологічних дисциплін; в) недостатньою теоретичною та емпіричною розробленістю цієї проблематики в сучасній науковій літературі; г) потребою підготовки психологів, здатних ефективно функціонувати в інформаційному суспільстві.

Об'єкт дослідження. Процес викладання психології у закладах вищої освіти в контексті професійної підготовки студентів з психології у вищій школі.

Предмет дослідження. Особливості використання сучасних технологій навчання у процесі викладання психологічних дисциплін.

Мета дослідження. Науково обґрунтувати та емпірично дослідити ефективність використання сучасних освітніх технологій навчання у процесі викладання психології, розробити практичні рекомендації щодо їх впровадження та перевірити їх ефективність.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати теоретико-методологічні підходи до проблеми використання сучасних технологій в освіті.
2. Визначити особливості застосування сучасних технологій навчання при викладанні психологічних дисциплін.
3. Дослідити ефективність застосування сучасних технологій навчання у процесі викладання психології.
4. Розробити корекційно-практичні заходи (навчальні тренінги) щодо впровадження сучасних технологій у викладанні психології.
5. Проаналізувати ефективність впровадження запропонованих психолого-педагогічних заходів на основі емпіричних даних експериментального дослідження.

Методи дослідження

1. Теоретичні методи: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація літературних джерел;
2. Емпіричні методи: анкетування, тестування, педагогічне спостереження, експертне оцінювання;
3. Статистичні методи: проведення кількісної та якісної обробки емпіричних результатів із використанням методів математичної статистики (розрахунок середніх величин, стандартного відхилення, коефіцієнта варіації, кореляційного аналізу, критерію Ст'юдента) для

оцінки достовірності змін і порівняння показників у контрольній та експериментальній групах.

Експериментальна база дослідження. Дослідження проводилося на базі Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України. У дослідженні взяли участь 30 студентів 1–2 курсів.

У дослідженні взяли участь 30 студентів 1–2 курсів.

Практична значущість. Результати дослідження можуть бути використані викладачами психологічних дисциплін при плануванні і реалізації навчального процесу з використанням сучасних освітніх технологій навчання, а також для розробки методичних посібників та тренінгових програм.

Апробація дослідження. Апробація результатів дослідження здійснювалася в межах навчального процесу Білоцерківського інституту неперервної освіти упродовж 2023–2024 навчального року. Елементи авторської моделі впровадження сучасних освітніх технологій було частково інтегровано в навчальні курси з психології особистості, загальної та педагогічної психології для студентів спеціальності 053 «Психологія».

Під час апробації було проведено: відкриті лекції та практичні заняття з використанням платформ Moodle, Zoom, Padlet, Kahoot, Google Classroom; серію мінітренінгів та гейміфікованих вправ з психодіагностики у змішаному форматі; онлайн-опитування та інтерв'ювання викладачів і студентів з метою оцінки ефективності застосованих цифрових рішень.

Результати апробації підтвердили релевантність розробленої моделі до умов цифрової трансформації вищої освіти, її відповідність психолого-педагогічним принципам та позитивний вплив на когнітивну активність, мотивацію та академічну успішність студентів. Актуальні висновки й ключові результати були презентовані на науково-практичній конференції «Психологічна освіта в цифрову епоху: виклики та перспективи» (Білоцерківський ІНО, грудень 2024 р.),

Результати дослідження висвітлено у електронному збірнику Матеріалів регіонального науково-практичного семінару «Психолого-педагогічні чинники формування професійної компетентності кваліфікованих робітників в умовах воєнного стану».

Наукова новизна дослідження. У магістерській роботі представлено комплексне теоретико-методичне обґрунтування та емпіричний аналіз впровадження сучасних освітніх технологій у процес викладання психологічних дисциплін у закладах вищої освіти. Наукова новизна роботи полягає в такому:

- 1) Систематизовано напрями та умови ефективного застосування цифрових освітніх технологій (e-learning, blended learning, microlearning, гейміфікація, візуалізація тощо) у викладанні психології;
- 2) Визначено психологічні чинники, що впливають на успішність засвоєння знань студентами у технологізованому освітньому середовищі;
- 3) Обґрунтовано педагогічні умови адаптації викладачів до цифрового формату взаємодії зі студентами з урахуванням професійної специфіки психологічної освіти;
- 4) Запропоновано авторську модель застосування сучасних освітніх платформ (Moodle, Zoom, Google Classroom, Padlet, Kahoot) для підвищення мотивації та когнітивної активності студентів при вивченні базових і прикладних психологічних дисциплін;
- 5) Розроблено психолого-дидактичні рекомендації щодо поєднання інноваційних методів навчання з традиційними формами викладання психології в умовах вітчизняної освітньої практики.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів (теоретичного, емпіричного, корекційно-рекомендаційного), висновків, списку використаних джерел (45 найменувань) та додатків. Загальний обсяг роботи – 110 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ПСИХОЛОГІЇ

1.1. Сутність та класифікація сучасних освітніх технологій

У сучасному науковому просторі термін «сучасні технології навчання» трактується провідними педагогами, дидактами та дослідниками в галузі освіти, зокрема такими як Н. Кушнір, О. Рогова, І. Зимня, С. Гончаренко, І. Зязюн, як інтегрована система дидактичних методів, форм, засобів, прийомів, інструментів та цифрових рішень, спрямованих на створення таких умов навчального процесу, які забезпечують ефективне засвоєння знань, розвиток ключових компетентностей, зокрема критичного мислення, комунікативності, здатності до самонавчання та формування особистісного потенціалу здобувача освіти відповідно до викликів і вимог цифрової доби [15; 21]. Ідеться не лише про технічні засоби чи програмне забезпечення, а передусім про зміну парадигми навчання: від традиційного трансляційного підходу до динамічного, адаптивного, діяльнісного середовища, де знання набувають значущості через практичне застосування, дослідницьку активність і рефлексію.

Сучасні освітні технології – це науково обґрунтована, цілеспрямована та системна сукупність методів, прийомів, форм і засобів організації освітнього процесу, що забезпечує ефективну взаємодію між учасниками навчання з урахуванням індивідуальних особливостей, потреб та потенціалу кожного здобувача освіти. Ці технології відображають новітні досягнення у сфері педагогіки, психології, інформаційних технологій і є відповіддю на виклики цифрової епохи та зміненої ролі освіти в суспільстві знань.

На відміну від традиційного, репродуктивного підходу, сучасні технології навчання орієнтовані на особистість студента, його активну пізнавальну діяльність, здатність до самостійного мислення, рефлексії, креативного вирішення проблем. Вони ґрунтуються на принципах суб'єкт-суб'єктної взаємодії, коли викладач і студент співпрацюють на засадах партнерства, поваги, підтримки, а не вертикального підпорядкування. У цьому контексті викладач перестає бути джерелом абсолютного знання, натомість виконує функції фасилітатора, модератора, наставника, консультанта, який створює умови для розвитку внутрішнього потенціалу студента.

Функціональне призначення сучасних освітніх технологій полягає не лише в оптимізації засвоєння знань, а й у формуванні ключових компетентностей XXI століття: критичного мислення, інформаційної грамотності, комунікативності, емоційного інтелекту, здатності до командної роботи, самонавчання та адаптації до змін. Серед найпоширеніших типів сучасних технологій виокремлюють: інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), змішане навчання (blended learning), мікронавчання (microlearning), проєктне навчання, гейміфікацію, технології розвитку критичного мислення, віртуальну та доповнену реальність, тощо.

Ці технології не є лише цифровими інструментами, а відображають нову філософію освіти, в центрі якої – людина, її потреби, внутрішній розвиток і здатність до самореалізації. У сучасних умовах, особливо на тлі викликів війни, криз, пандемії та цифровізації, їх роль у забезпеченні безперервності, гнучкості й доступності якісної освіти є визначальною.

На концептуальному рівні сучасні технології навчання базуються на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії, що передбачає діалогічність, взаємну відповідальність, співтворчість і емоційно значущу комунікацію між учасниками освітнього процесу. У такій взаємодії студент розглядається не як пасивний споживач інформації, а як повноцінний

учасник навчального процесу: ініціативний, рефлексивний, здатний до критичного аналізу, саморегуляції та прийняття рішень [5; 13].

У цьому контексті відбувається перехід від авторитарної до партнерської моделі навчання, в якій викладач виступає не носієм єдино правильного знання, а фасилітатором, модератором, наставником, який організовує освітнє середовище, підтримує навчальну мотивацію, забезпечує зворотний зв'язок і створює умови для самоактуалізації особистості студента. Такий підхід особливо важливий у підготовці майбутніх психологів, для яких значення набуває не тільки академічна обізнаність, а й розвиток комунікативної компетентності, емпатії, критичного ставлення до інформації та здатності працювати в цифрових форматах взаємодії.

У науковій та методичній літературі існує багато підходів до класифікації сучасних освітніх технологій, які досліджувалися та систематизувалися українськими й зарубіжними науковцями, зокрема О. Роговою, Н. Кушнір, І. Зязюном, С. Гончаренком, М. Пренскі, Н. Селвіном, Р. Кларком, Р. Меєром та іншими. В їхніх працях подано різні основи класифікації: за ступенем технологізації (традиційні, інноваційні, цифрові), за дидактичною метою (репродуктивні, проблемно-пошукові, розвивальні), за форматом взаємодії (індивідуальні, групові, змішані), за рівнем інтеграції ІКТ (офлайн, онлайн, змішані), що дозволяє адаптувати навчання до потреб сучасного здобувача освіти.

Залежно від певних ознак і цілей дослідження, сучасні освітні технології можуть бути систематизовані за кількома ключовими критеріями, що підтверджується вітчизняними та зарубіжними науковими джерелами. Так, Н. Кушнір зазначає, що «сучасні освітні технології класифікуються за різними критеріями – дидактичною метою, структурою взаємодії, рівнем інтеграції ІКТ та освітнім результатом» [15]. На думку Н. Морозової, класифікація повинна

враховувати не лише цільові орієнтири, а й формат реалізації: «Критерії класифікації сучасних технологій визначаються як метою навчання, так і умовами реалізації – аудиторними або дистанційними, індивідуальними або колективними формами роботи» [20]. Подібного підходу дотримуються і R. Clark та R. Mayer, які пропонують класифікувати технології з урахуванням цілей навчання, рівня інтерактивності, ступеня контролю з боку здобувача освіти та типів мультимедійної взаємодії: «Методи навчання та засоби подачі матеріалу слід класифікувати з урахуванням навчальних цілей, рівня інтерактивності, ступеня контролю з боку здобувача освіти та інтеграції мультимедійних елементів» [39]. У нашому дослідженні систематизовано систематизовано теоретико-методологічні підходи до розуміння сутності та класифікації сучасних освітніх технологій, узагальнено вітчизняний і зарубіжний досвід їх застосування у викладанні психологічних дисциплін, а також виокремлено психолого-педагогічні умови, що забезпечують ефективність цифрової трансформації освітнього процесу у вищій школі.

1. За дидактичним підходом:

а) інформаційно-репродуктивні – передбачають засвоєння готової інформації (лекційне викладання з використанням мультимедіа);

б) продуктивні (проблемно-пошукові) – активізують мислення студента через вирішення проблемних ситуацій, проєктну діяльність;

в) діалогічні – побудовані на комунікативній взаємодії (дискусії, дебати, кейс-методи);

г) Індивідуалізовані – орієнтовані на персоналізовану траєкторію навчання з використанням LMS-систем (Moodle, Canvas тощо).

2. За рівнем технічного забезпечення

а) безтехнологічні (умовно традиційні) – з мінімальним використанням цифрових засобів (дошка, друковані матеріали);

б) низькотехнологічні – мультимедійні презентації, відео, електронні книги;

в) високотехнологічні – дистанційні платформи, гейміфіковане навчання, VR/AR, симуляційні тренажери;

3. За ступенем інтерактивності

а) пасивні – студент лише сприймає матеріал (відеолекція, вебінар);

б) активні – студент взаємодіє з контентом (електронні тести, тренажери, інтерактивні плакати);

в) інтерактивні (взаємодія з іншими людьми) – форуми, онлайн-обговорення, відеоконференції, робота в групах через Zoom, Miro, Padlet.

4. За формою реалізації

а) очні (face-to-face) – із використанням інтерактивного обладнання (сенсорні дошки, clickers);

б) дистанційні (online) – повністю через інтернет (Moodle, Google Meet, Zoom);

в) змішані (blended learning) – поєднання онлайн- і офлайн-форм навчання;

г) мобільні (mobile learning) – через смартфони, планшети (мобільні додатки, мікронавчання).

5. За організаційно-методичною структурою

а) проєктні технології – навчання через створення завершених продуктів;

б) гейміфікація – навчальний контент подається у формі гри або з елементами гри;

в) фліп-навчання (перевернутий клас) – самостійне опрацювання теорії вдома, а на заняттях – практична робота;

г) технології змішаного розширеного класу – тривала робота в електронному середовищі з інтеграцією в аудиторне навчання.

З огляду на трансформацію освітнього процесу в умовах цифровізації та зростання ролі особистісно орієнтованого підходу, важливо проаналізувати принципові відмінності між традиційними й сучасними освітніми технологіями. Такий порівняльний аналіз дозволяє чітко окреслити зміщення акцентів у педагогічній взаємодії: від авторитарного до партнерського формату, від репродуктивного засвоєння знань – до інтерактивної, творчої діяльності студента. Таблиця 1.1.1 нижче ілюструє ключові розбіжності за низкою критеріїв, які визначають сутність, мету та ефективність освітніх підходів.

Таблиця 1.1.1

**Порівняльна характеристика традиційних і сучасних технологій
навчання**

Критерій	Традиційні технології	Сучасні освітні технології
Форма подачі матеріалу	Одностороння (викладач → студент)	Двостороння, інтерактивна
Роль викладача	Джерело знань, контролер	Фасилітатор, тьютор, координатор
Роль студента	Пасивний слухач	Активний учасник, співавтор навчання
Методи навчання	Лекція, семінар, репродуктивне читання	Проекти, тренінги, симуляції, кейс-методи, гейміфікація
Засоби навчання	Підручники, зошити, дошка	Цифрові платформи, мобільні додатки, LMS, VR/AR
Зворотний зв'язок	Відкладений, формальний	Безперервний, автоматизований або соціальний
Локація навчання	Аудиторна присутність	Будь-де: гнучке онлайн-навчання
Оцінювання	Контрольні, іспити	Формативне оцінювання, електронні тести, портфоліо
Мотивація	Зовнішня (оцінка, контроль)	Внутрішня (інтерес, гейміфікація, візуалізація успіху)

Сучасні технології навчання суттєво трансформують парадигму освітнього процесу, надаючи йому більш індивідуалізованого, адаптивного та студентоцентричного характеру. Завдяки використанню цифрових інструментів, інтерактивних платформ, навчальних аналітик, гейміфікованих ресурсів і мультимедійного контенту, з'являється можливість налаштувати навчальний маршрут відповідно до індивідуальних освітніх потреб, когнітивного стилю, рівня підготовки та мотиваційного профілю кожного студента. Це особливо важливо у підготовці майбутніх фахівців-психологів, для яких гнучкість мислення, рефлексивність, міжособистісна чутливість та вміння працювати в різних комунікативних ситуаціях є професійно значущими компетентностями.

Цифрові освітні технології також забезпечують гнучкість в організації навчального процесу, дозволяючи ефективно поєднувати онлайн- і офлайн-формати (blended learning), використовувати асинхронні курси, мікронавчання, віртуальні симуляції та інтерактивні кейси. Такі підходи не лише сприяють якісному засвоєнню предметного змісту (теорії особистості, основ психодіагностики, психології розвитку тощо), а й активно формують "м'які навички" (soft skills) – критичне мислення, емоційний інтелект, вміння аргументувати, працювати в команді, ухвалювати рішення в невизначених умовах, керувати емоціями, слухати й співпереживати. Саме ці навички є невід'ємним компонентом сучасної професійної компетентності психолога.

Таким чином, використання сучасних освітніх технологій навчання у викладанні психологічних дисциплін не лише підвищує ефективність, а й забезпечує цілісне професійне зростання здобувача освіти, формуючи в ньому здатність до самонавчання, самоорганізації та стійкого інтересу до подальшого розвитку в професії.

1.2 Психолого-педагогічні основи застосування сучасних технологій навчання при викладанні психології

Сучасні освітні технології навчання не лише змінюють форму подачі матеріалу, а й реалізують ключові дидактичні принципи, які є основою педагогічного процесу. Зокрема, у викладанні психології вони сприяють реалізації таких принципів:

1. Принцип науковості – забезпечується через доступ до актуальних електронних джерел, відеолекцій відомих фахівців, участь у вебінарах і конференціях онлайн.

2. Принцип доступності – завдяки адаптивним платформам, мобільному доступу та можливості перегляду матеріалів у зручний час.

3. Принцип активності та свідомості – реалізується через інтерактивні завдання, симуляції, кейс-методи та гейміфікацію, що спонукають студентів до рефлексії та аналітичної діяльності.

4. Принцип індивідуалізації та диференціації – забезпечується можливістю налаштування контенту під індивідуальні освітні траєкторії, з урахуванням темпу, стилю навчання та рівня підготовки студента.

5. Принцип зворотного зв'язку – технології дозволяють здійснювати безперервний моніторинг навчальної діяльності через тести, опитування, автоматичні перевірки та аналітику прогресу.

6. Принцип наочності – реалізується через використання візуального контенту, зокрема:

– інфографіки, яка дозволяє стисло та наочно подати складну інформацію (класифікації, типології, етапи психічних процесів);

– ментальні карти (mind maps), що відображають логічну структуру понять і зв'язків між ними;

- дидактичні відеоматеріали – фрагменти фільмів, навчальні відео, психологічні експерименти, що ілюструють поведінкові або когнітивні феномени;

- анімовані презентації та інтерактивні моделі – для демонстрації динаміки психічних процесів, етапів розвитку особистості тощо;

- 3D-моделі мозку, нервової системи, сенсорних каналів – у навчанні нейропсихології та психофізіології.

Застосування наочності не лише підвищує інтерес студентів до предмета, а й активізує кілька каналів сприймання одночасно (візуальний, слуховий, кінестетичний), що відповідає принципам мультимодального навчання та сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Крім того, наочність є важливою умовою розвитку аналітичного, критичного і системного мислення, особливо у роботі з психологічними моделями, діагностичними схемами, картами емпатії тощо.

Отже, дотримання принципу наочності в поєднанні з цифровими технологіями забезпечує високу якість навчального процесу, знижує когнітивне навантаження студентів, підвищує зрозумілість і доступність матеріалу та сприяє формуванню цілісного уявлення про складні психологічні явища.

Таким чином, сучасні технології не лише відповідають традиційним дидактичним принципам, а й поглиблюють їх реалізацію.

Успішне засвоєння знань у процесі навчання базується на розумінні того, як саме студенти сприймають, обробляють та зберігають інформацію. При використанні сучасних технологій навчання ці процеси активізуються завдяки залученню наступних психологічних механізмів [18; 31]:

1. Сприйняття – цифрові освітні технології суттєво активізують основні сенсорні канали – зоровий, слуховий, кінестетичний, що відповідає принципам мультимодального навчання (multimodal learning) і сприяє повнішому та ефективнішому сприйняттю й засвоєнню навчального матеріалу. Як зазначає американський

психолог Річард Е. Меєр у своїй когнітивній теорії мультимедійного навчання, інформація, подана одночасно через кілька каналів, засвоюється краще, ніж та, що сприймається через один сенсорний модальність, оскільки активується одночасно кілька систем обробки, що сприяє глибшій когнітивній обробці (Mayer, 2009). Це твердження підтверджується і у вітчизняних дослідженнях, зокрема у працях Н. Кушнір [15] та І. Зимня, де зазначається, що інтеграція наочних і слухових джерел інформації значно підвищує ефективність навчального процесу, особливо у роботі з теоретично складним матеріалом.

У межах даного емпіричного дослідження, проведеного на базі Білоцерківського інституту неперервної освіти, я спостерігала, що використання відеофрагментів, інфографіки, інтерактивних ментальних карт, аудіоподкастів та голосових коментарів до завдань викликало вищу мотивацію та кращі результати сприймання матеріалу серед студентів експериментальної групи порівняно з контрольною. Зокрема, зоровий канал активізувався за рахунок анімованих презентацій, відеоаналізів психологічних кейсів, цифрових схем і структур; слуховий – через пояснення в аудіоформаті, діалоги, психолого-дидактичні подкасти; кінестетичний – через взаємодію з тренажерами, симуляціями, drag&drop-завданнями в Moodle.

На нашу думку, успішне залучення сенсорних каналів у цифровому навчанні зумовлює не лише збільшення обсягів засвоєння, а й глибину внутрішнього осмислення психологічних понять, що є критично важливим для майбутніх психологів. Такий підхід дозволяє не просто «запам'ятати» матеріал, а інтегрувати його у власну пізнавальну систему, активуючи елементи емоційного залучення, критичної рефлексії та практичного мислення. Саме тому активізація сенсорних каналів сприйняття повинна стати не додатковим

елементом, а структурною частиною сучасної методики викладання психології.

2. Увага – у структурі когнітивної активності увага виконує функцію регуляції інтенсивності, спрямованості та стійкості пізнавальних процесів. У цьому контексті сучасні цифрові освітні технології відіграють ключову роль у стимуляції та підтриманні уваги студентів, особливо в умовах зниження концентраційних здібностей через перенасичення інформацією. Згідно з дослідженням американського психолога Джона Меддіни, увага людини в онлайн-середовищі має тенденцію різко спадати після 10 хвилин без змін активності або залучення нових стимулів (Medina, Brain Rules, 2008). Тому використання коротких модульних блоків, зміни типу діяльності кожні 7–10 хвилин, гейміфікації та візуально насичених матеріалів відповідає нейропсихологічним закономірностям збереження уваги.

Цю тезу підтримують також українські науковці, зокрема О. Рогова [17] та І. Зязюн, які наголошували на тому, що зміна динаміки викладу та інтерактивні стимули сприяють «перезапуску» уваги студента, активізуючи різні рівні зосередженості. Такі інструменти, як Kahoot, інтерактивні відеовставки, цифрові таймери, «миттєві запитання», що вбудовуються в презентації, дозволяють підтримувати постійний інтерес до теми навіть у дистанційному або змішаному форматі.

У межах цього дослідження виявлено, що студенти експериментальної групи, які навчалися за сценарієм з використанням гейміфікованих елементів, відеоаналізу ситуацій та мініквізів на платформі Moodle, виявляли вищі показники концентрації та тривалішого утримання уваги, що було підтверджено результатами педагогічного спостереження та самозвітів у анкетуванні. На відміну від контрольної групи, у якій домінували статичні форми подачі,

експериментальна група демонструвала активну когнітивну залученість і нижчий рівень втоми.

З дослідницького досвіду можна стверджувати, що саме поєднання мікронавчальних блоків, зміни видів діяльності, інтерактиву та змагальних елементів створює природні «якорі уваги», які дозволяють підтримувати ефективне засвоєння матеріалу навіть у тривалих навчальних сесіях. Це особливо цінно у викладанні психології, де поняття складні для сприйняття і вимагають високого рівня когнітивної концентрації.

3. Пам'ять – процесі навчання пам'ять відіграє базову роль як механізм збереження, відтворення та застосування знань. Сучасні освітні технології, побудовані на мультимодальних підходах, сприяють ефективнішому кодуванню інформації у довготривалу пам'ять за рахунок одночасного залучення кількох сенсорних каналів – зорового, слухового, моторного. Як стверджує Річард Меєр у своїй теорії мультимедійного навчання, «чим більше каналів обробки залучено до сприймання, тим вищою є ймовірність створення стійких когнітивних схем у довготривалій пам'яті» (Mayer, *Multimedia Learning*, 2009).

Цю думку поділяє і канадський вчений, фахівець у галузі відкритої та дистанційної освіти, педагогічних технологій та цифрового навчання Террі Андерсон, який наголошує, що поєднання візуального та аудіального контенту сприяє формуванню подвійного коду пам'яті, що знижує навантаження на робочу пам'ять і підвищує якість відтворення матеріалу в майбутньому (Anderson & Dron, 2011). У вітчизняному педагогічному дискурсі аналогічні висновки зроблені Н. Кушнір [15] та І. Семеновою [19], які зазначають, що поєднання демонстрації, вербалізації та виконання практичних дій створює умови для переходу від короточасного запам'ятовування до осмисленого тривалого засвоєння.

У рамках дослідження, проведеного в Білоцерківському інституті неперервної освіти, було впроваджено методику повторення навчального матеріалу через аудіоінструкції, візуальні схеми, інтерактивні вправи та цифрові симуляції. Наприклад, при вивченні тем з соціальної психології студентам пропонувалося переглянути відеореєстрацію → прослухати пояснення викладача у форматі подкасту → виконати симулятивне завдання в LMS-середовищі. За результатами анкетування та тестування, студенти експериментальної групи продемонстрували вищі показники відтворення матеріалу через 1 та 2 тижні після проходження теми, на відміну від контрольної групи, де застосовувалися лише традиційні текстові джерела.

На основі цього я дійшла висновку, що мультимодальне повторення не лише збагачує способи запам'ятовування, але й забезпечує зв'язування інформації з різними когнітивними контекстами, що є критично важливим для майбутніх психологів, оскільки дозволяє швидше активувати знання у практичних ситуаціях.

4. Мислення – у сучасній психологічній освіті розвиток мислення, зокрема аналітичного, критичного та рефлексивного – є одним із ключових завдань професійної підготовки. Сучасні цифрові освітні технології створюють умови для інтелектуальної активності студентів через задачі, що вимагають не механічного відтворення знань, а самостійного осмислення, порівняння, інтерпретації й оцінювання складних психологічних ситуацій. Як зазначає D. R. Garrison, автор моделі когнітивної присутності в онлайн-навчанні, мислення активізується тоді, коли студент не просто споживає контент, а взаємодіє з проблемою, співучасниками та викладачем у контексті аналізу, синтезу та оцінки (Garrison & Vaughan, 2008).

Таку ж думку висловлює і Річард Е. Меєр, підкреслюючи, що технології, які містять сценарії вибору, інтерактивні симуляції, проблемно-орієнтовані завдання та елементи дослідницького

навчання, стимулюють активні мисленнєві процеси (Mayer, 2009). В українському контексті І. Зязюн та С. Гончаренко наголошували на значенні розвивального навчання, яке передбачає створення таких умов, де студент не отримує готову відповідь, а сам приходить до неї шляхом міркування, сумніву й рефлексії.

У межах дослідження було запропоновано серію цифрових кейсів і віртуальних ситуацій (психологічні дилеми, етичні конфлікти, аналіз поведінки клієнта в умовному консультуванні), які студенти аналізували в парах і малих групах за допомогою Zoom-дискусій, Padlet-дошок та інтерактивних Google-форм. Результати анкетування і спостереження засвідчили, що такий підхід значно підвищував рівень когнітивної участі студентів, особливо за шкалами критичного осмислення та здатності до аргументованого висловлення власної думки.

Виходячи з виробленого в контексті даної роботи аналітичного погляду, використання цифрових технологій у контексті розвитку мислення сприяє переходу від репродуктивної до продуктивної моделі навчання, де студент не лише «вивчає психологію», а формує своє психологічне мислення. Саме завдяки цьому він починає діяти як майбутній фахівець — не пасивний споживач знань, а активний інтерпретатор, який здатен приймати зважені рішення в професійних умовах.

5. Емоційна залученість - в освітньому процесі емоційна сфера відіграє не менш важливу роль, ніж когнітивна. Саме емоційна залученість (affective engagement) формує позитивне ставлення до навчання, знижує рівень тривожності, підвищує мотивацію й утримує інтерес до предмета. У працях Говарда Гарднера підкреслюється, що емоції є основою не лише міжособистісного інтелекту, а й здатності до ефективного пізнання в умовах реальної взаємодії (Gardner, 2006). Подібну думку розвиває і Річард Меєр, зазначаючи, що анімовані

матеріали, гумор, елементи гри та можливість персоналізації контенту активують не лише розумові, а й емоційні механізми засвоєння знань, створюючи умови для більш тривалого збереження інформації в пам'яті (Mayer, 2009).

Інтерактивність, мультимедійність, вибір власної освітньої траєкторії – усе це формує суб'єктивне відчуття залученості, що є ключовим емоційним чинником. Українські дослідники – зокрема Н. Кушнір [15] та І. Семенова [19] – акцентують, що емоційне підкріплення освітньої діяльності підвищує здатність студента до когнітивної саморегуляції, сприяє зниженню емоційного вигорання та формує позитивне ставлення до навчання загалом.

У ході емпіричного дослідження спостерігалось, що студенти експериментальної групи, які навчалися з використанням анімаційних відео, інтерактивних презентацій, особистісно орієнтованих завдань (на кшталт «рефлексивного аватара» або «свій шлях до психології»), демонстрували вищий рівень емоційної залученості, про що свідчили як їхні коментарі в анкетах, так і невербальна поведінка під час Zoom-дискусій (підняття рук, активна міміка, участь у чаті, ініціативи щодо власних завдань).

Емоційна залученість у цифровому освітньому середовищі не є другорядною категорією, а виступає психологічною умовою глибокого, осмисленого та інтегрованого засвоєння знань. Особливо у викладанні психології, яка сама по собі апелює до внутрішнього світу особистості, важливо створити атмосферу безпеки, інтересу, емпатійного зв'язку та суб'єктивної значущості матеріалу.

Сучасні освітні технології надають унікальні можливості для персоналізації навчального процесу, зокрема через врахування індивідуальних когнітивних стилів сприймання інформації, що є одним із ключових чинників ефективного засвоєння навчального матеріалу. У психології когнітивний стиль розглядається як відносно

стійка характеристика індивіда, що визначає спосіб обробки, осмислення й запам'ятовування інформації, а також стратегії навчальної діяльності. Найпоширенішою є класифікація когнітивних стилів за модальностями: візуальний (зорова домінантність), аудіальний (слухова домінантність) та кінестетичний (рухова, тілесна).

У традиційній системі освіти індивідуальні когнітивні особливості студентів часто залишаються поза увагою через одноманітність дидактичних підходів і обмеженість у формах подачі матеріалу. Натомість сучасні технології – зокрема мультимедійні презентації, відеолекції, подкасти, симуляції, віртуальна та доповнена реальність, інтерактивні тренажери, адаптивні платформи навчання – дають змогу реалізувати принцип мультисенсорності, тобто одночасного залучення кількох каналів сприймання, що значно підвищує інтенсивність і якість пізнавальної діяльності.

Для студентів з візуальним стилем сприймання ефективними є графічні схеми, діаграми, карти знань, відеоматеріали, інфографіка; для аудіалів – лекції у форматі подкастів, синтезована мова, озвучені пояснення, інтерактивні аудіовправи; для кінестетиків – віртуальні лабораторії, практичні симуляції, гейміфіковані завдання з маніпуляцією об'єктами, завдання типу «drag-and-drop», мікропрактикуми. Таке індивідуалізоване подання інформації сприяє створенню психологічно комфортного навчального середовища, де кожен студент має змогу працювати у зручному для себе темпі та відповідно до свого стилю мислення й сприймання.

Крім того, завдяки інструментам адаптивного навчання, які аналізують поведінкові патерни здобувача освіти (час виконання завдань, типові помилки, вибір способів взаємодії з контентом), можливо автоматично підлаштовувати формат і складність навчального матеріалу. Це значно підвищує не лише ефективність

навчання, а й мотиваційну залученість студента, знижує рівень фрустрації, пов'язаної з когнітивним перенавантаженням, і сприяє формуванню навчальної самостійності та відповідальності.

Таким чином, сучасні освітні технології, орієнтовані на підтримку індивідуальних пізнавальних стратегій, не лише розширюють можливості викладання психологічних дисциплін, а й відповідають вимогам гуманістичної педагогіки, яка визнає цінність індивіда, його неповторність, темп розвитку і спосіб пізнання світу.

Застосування ІКТ у навчанні психології чинить багатоаспектний вплив на особистість студента. Передусім, це стосується наступних сфер:

1. Навчальна мотивація

а) ІКТ підсилюють внутрішню мотивацію завдяки гейміфікації, персоналізації, можливості контролювати темп навчання;

б) студенти отримують відчуття досягнення через проходження рівнів, тестів, зростання рейтингів, що відповідає теорії очікування Врума [19];

в) застосування засобів візуалізації результатів стимулює позитивне підкріплення, посилюючи бажання продовжувати навчання.

2. Когнітивна активність

а) інтерактивні засоби дозволяють актуалізувати попередній досвід, активізувати критичне мислення та логічну побудову міркувань;

б) технології створюють умови для пошуково-дослідницької діяльності, наприклад, за допомогою WebQuest або симуляцій;

в) за умов адаптивного навчання студенти переходять від репродуктивного до продуктивного мислення.

3. Емоційна сфера

а) візуальний стиль навчання через якісно оформлений контент, музичне супроводження та естетику платформи сприяє емоційній комфортності;

б) платформи дозволяють комунікацію між студентами, що підтримує відчуття причетності та взаємодії;

в) відкритість до нових форм діяльності створює психологічну умову позитивної установки на навчання, знижує рівень тривожності перед контрольними заходами.

Сучасні освітні технології, зокрема гейміфіковані формати, інтерактивні завдання, мультимедійні симуляції та платформні середовища з індивідуальним темпом навчання, сприяють формуванню у студентів установки на навчання як на привабливу та контрольовану діяльність. Завдяки цьому знижується тривожність, особливо в ситуаціях перевірки знань (контрольні заходи, тестування, рефлексивні завдання), оскільки студенти відчують, що навчаються не у формалізованій, а в гнучкій і підтримувальній освітній системі.

Це підтверджується, зокрема, в дослідженнях британських науковців Стіва Хігінса та Сяо Чжана (2012), які підкреслюють, що перехід до нових форм взаємодії в навчанні – з акцентом на суб'єктність студента – дозволяє зменшити психологічну напругу і підвищити готовність до активної участі у складних видах діяльності. Такий ефект спостерігався і в межах мого дослідження: студенти, які працювали з цифровими освітніми інструментами (Padlet, Moodle, Zoom-сценарії), не лише активніше взаємодіяли з матеріалом, а й виказували менше хвилювання перед виконанням підсумкових завдань, ніж їхні колеги з контрольної групи, які навчалися традиційним способом.

Крім того, використання нових форм діяльності створює ефект новизни, який, за даними нейропсихологічних досліджень, стимулює дофамінову систему, що, у свою чергу, посилює мотивацію та позитивну афективну налаштованість на процес навчання (Clark & Mayer, 2016). У психологічному аспекті це дозволяє перейти від механічного засвоєння до внутрішньо вмотивованого навчання, у

якому студент сам ініціює пізнання, відкрито сприймає нові форми подачі знань і не боїться бути активним чи помилятись.

З огляду на результати, отримані в межах моєї роботи, можна стверджувати, що відкритість до нових форм навчальної діяльності, створена за допомогою сучасних цифрових технологій, не лише підвищує якість засвоєння знань, а й знижує бар'єри тривожності, формує позитивну установку на навчання, розвиває довіру до освітнього середовища та самого себе як здатного до успішного навчання суб'єкта.

1.3. Світовий та український досвід застосування сучасних технологій навчання у викладанні психології

Застосування сучасних освітніх технологій у викладанні психологічних дисциплін є ключовим фактором трансформації освітнього процесу не лише в окремих навчальних закладах, а у глобальному масштабі. В епоху стрімких цифрових змін відбувається глибоке переосмислення ролі технологій у навчанні як засобу не лише передачі інформації, а й створення умов для розвитку інтелектуальних, емоційних і соціальних компетентностей. Особливого значення ці процеси набули у XXI столітті – періоді, що позначений динамічною цифровізацією, активним впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій у сферу освіти, а також глобальними викликами, які змінюють освітній ландшафт. Одним із таких викликів стала пандемія COVID-19, яка у 2020 році кардинально переформатувала функціонування навчальних закладів по всьому світу. В умовах карантинних обмежень традиційні форми аудиторного навчання втратили свою ефективність, що зумовило масовий перехід до онлайн- та змішаного навчання, широке використання LMS-

платформ, цифрових тренажерів, симуляцій, засобів відеозв'язку, інтерактивного контенту.

Проте у контексті української освіти не менш потужним фактором трансформації стала повномасштабна війна, розв'язана Росією проти України у 2022 році. Бойові дії, масові обстріли цивільної інфраструктури, знищення шкіл, університетів, евакуація населення, переміщення викладачів і студентів до інших регіонів або країн - усе це поставило під загрозу сам факт реалізації освітнього процесу в багатьох територіях. В умовах руйнування традиційних форм навчання, небезпеки для життя, вимушеного дистанціювання та психологічної напруги єдино можливим механізмом збереження безперервності освіти стало застосування цифрових технологій.

Психологічна освіта, яка за своєю природою передбачає комунікативність, емоційну включеність, рефлексивність, вимушено була адаптована до нових реалій. Через мобільні додатки, онлайн-курси, віртуальні симуляції, інтерактивні кейси і платформи типу Moodle, Google Classroom, Zoom тощо викладачі змогли підтримати навчання студентів у надзвичайно складних умовах. Одночасно з цим постала нова потреба – не лише технічне забезпечення процесу, а й його психологічна ефективність: як зберігати залученість, мотивацію, контакт у кризових обставинах, як трансформувати викладання психології для підтримки майбутніх фахівців, здатних діяти в умовах масової травми, ПТСР, втрати, дестабілізації.

На прикладі країн із розвиненими освітніми системами – таких як Фінляндія, Канада, Велика Британія, Німеччина – можемо спостерігати успішні моделі інтеграції цифрових технологій у психологічну освіту. Це і мікронавчальні курси, і платформи ментального тренінгу, і програми сертифікації з онлайн-психологічного консультування. Водночас українська практика засвідчує не лише прагнення до адаптації передового досвіду, а й

розвиток власних інноваційних рішень, зокрема створення україномовного освітнього контенту, підтримка національних електронних платформ, мобілізація академічної спільноти навколо ідеї освіти як чинника національної стійкості та психологічної реабілітації.

Разом із тим, процес впровадження сучасних освітніх технологій в Україні супроводжується низкою проблемних аспектів – нерівномірний доступ до інтернету, обмеження технічних ресурсів, цифрова неграмотність окремих категорій викладачів або студентів, недостатня методична підготовка до використання цифрових платформ для гуманітарних і психологічних дисциплін. Ці фактори вимагають системного вирішення, наукового осмислення і підтримки на рівні освітньої політики.

Таким чином, використання сучасних технологій у викладанні психології сьогодні є не просто модною тенденцією, а необхідною умовою виживання, адаптації й розвитку освітнього процесу в умовах воєнного та поствоєнного періоду. Від їх успішного впровадження залежить не лише академічна успішність здобувачів освіти, а й їхня психологічна готовність до роботи в умовах кризи, що набуває особливої ваги в контексті підготовки професійних психологів – фахівців, покликаних підтримувати інших у часи невизначеності, втрат і відновлення.

Перейдемо до розгляду зарубіжних освітніх практик можна відразу відзначити декілька флагманів освітніх цифрових платформ.

E-learning – одна з найпоширеніших форм цифрового навчання, яка активно застосовується в США, Канаді, Великій Британії, Німеччині, Австралії. Програма передбачає використання електронних навчальних курсів, ресурсів та платформ (Coursera, EdX, OpenLearn,

Khan Academy), де студент має доступ до лекцій, тестів, форумів, інтерактивних вправ у зручному для себе режимі [18; 21; 22; 34; 39].

У викладанні психології електронне навчання часто використовується для засвоєння теоретичних знань (наприклад, вивчення теорій особистості, основ психодіагностики, соціальної психології) [7; 25; 37]. У провідних університетах (Harvard, Stanford, UCL, University of Melbourne) впроваджено курси на основі платформи Moodle або Canvas, які містять модулі з відеолекціями, самостійними завданнями та груповою роботою.

Переваги:

- а) доступність матеріалів 24/7;
- б) адаптивність контенту до індивідуальних потреб;
- в) можливість масштабування курсів;
- г) розвиток навичок самоорганізації та саморефлексії.

Blended learning (змішане навчання)

Blended learning це гнучка освітня модель, яка поєднує онлайн-компоненти з традиційними формами очного навчання, забезпечуючи оптимальний баланс між технологічними можливостями цифрового середовища та безпосередньою міжособистісною взаємодією викладача і студента. Такий підхід дозволяє максимально адаптувати навчальний процес до індивідуальних особливостей здобувача освіти, підвищити мотивацію, покращити засвоєння матеріалу та сприяти формуванню ключових професійних компетентностей.

Як наголошують канадські дослідники, відомі завдяки своїм науковим розробкам у галузі змішаного навчання (blended learning) та онлайн-освіти Д. Ренді Гаррісон та Норман Вон (2008), blended learning не просто поєднує дві форми подачі знань, а формує цілісне освітнє середовище, у якому підтримується когнітивна, соціальна та викладацька присутність. У європейських системах психологічної освіти, зокрема в Нідерландах, Фінляндії, Данії, ця модель є базовою

структурою навчальних курсів. Змішане навчання дає змогу винести опрацювання теоретичного матеріалу (лекції у відеоформаті, інтерактивні презентації, мультимедійні ресурси, візуальні схеми) в онлайн-простір, а цінний час очних занять використати для практичних дій, тренінгових вправ, симуляцій, групового аналізу кейсів, дискусій, психодіагностичних експериментів.

Наприклад, у University of Edinburgh у межах курсів Psychological Research Methods та Cognitive Behavioral Therapy студентам пропонується:

- самостійне попереднє ознайомлення з теоретичними блоками через відеолекції та мультимедійні курси Moodle;
- участь в інтерактивних форумах, онлайн-вікторинах, аналітичних мінікейсах;
- офлайн-зустрічі для аналізу реальних психологічних ситуацій, відпрацювання консультативних навичок, обговорення результатів практичних завдань.

У межах дослідження в Білоцерківському інституті неперервної освіти було апробовано подібну модель змішаного навчання. Зокрема, теоретичні блоки («Теорії особистості», «Основи психодіагностики», «Психологія стресу») викладалися у форматі відеолекцій, Padlet-дошок, інтерактивних Google-презентацій із вбудованими запитаннями, а контактні заняття присвячувалися розв'язуванню кейсів, груповим проектам і аналізу віртуальних діагностичних ситуацій. За результатами формувального експерименту було зафіксовано зростання рівня мотивації до навчання, покращення результатів самотестування та зниження тривожності перед підсумковими формами контролю.

Спираючись на результати апробовування blended learning є оптимальною стратегією для підготовки майбутніх психологів в умовах цифрової трансформації освіти, оскільки дозволяє:

- зберігати глибину особистісної взаємодії;
- ефективно використовувати цифрові інструменти;
- забезпечити гнучкість і адаптивність до зовнішніх викликів (зокрема війни та епідеміологічних загроз);
- формувати як предметні, так і «м'які» навички (soft skills).

Microlearning (мікронавчання)

Microlearning – це новітня стратегія організації освітнього процесу, яка базується на подачі навчального матеріалу у вигляді коротких, цілеспрямованих блоків тривалістю 3–7 хвилин, що можуть мати форму відеороликів, інфографіки, флеш-карток, інтерактивних завдань, міні-тестів чи голосових повідомлень. Такий підхід дозволяє зменшити когнітивне навантаження, підтримувати концентрацію уваги, оптимізувати повторення інформації та забезпечити ефективну роботу з фрагментарними знаннями.

Першочергово microlearning активно застосовується у корпоративній освіті, зокрема в компаніях Google, IBM, Deloitte для навчання персоналу, однак із розвитком цифрової інфраструктури та мобільного доступу до контенту він почав впроваджуватись і у вищій освіті, зокрема в освітніх програмах підготовки психологів. Його ефективність обумовлена можливістю адаптивної, поетапної подачі навчального матеріалу, що відповідає особливостям функціонування короткочасної пам'яті та психологічного сприйняття інформації.

У викладанні психологічних дисциплін microlearning виявляється особливо доцільним при вивченні таких елементів, як терміни, концептуальні схеми, психометричні шкали, діагностичні критерії, симптоматичні класифікації, а також поведінкові алгоритми. Студентам можуть щоденно надсилатись, наприклад:

- електронні картки з визначеннями понять (наприклад, «когнітивний дисонанс», «реактивне утворення»);

- фрагменти психодіагностичних методик (шкали депресивності, анкети тривожності);
- візуалізовані приклади поведінкових патернів чи ментальні карти теорій особистості.

Університет Торонто (University of Toronto) активно використовує мікроформати в курсах з клінічної психології, психофармакології та психотерапії, інтегруючи їх у модулі для самостійної підготовки студентів. Аналогічні освітні рішення впроваджуються у Open University (Велика Британія), де для спеціальностей «Psychology» і «Mental Health Studies» створено серії мікроблоків, що містять анімації, аудіофрагменти інтерв'ю, тренувальні вправи на розпізнавання емоційних реакцій та симптоматики розладів.

Наукові джерела вказують, що мікронавчання сприяє підвищенню когнітивної гнучкості, мотиваційної готовності до навчання, а також дозволяє легко інтегрувати навчання у повсякденний ритм життя студентів [18; 22; 25; 29; 34; 38]. Таким чином, *microlearning* постає як ефективна педагогічна технологія для формування професійних знань і навичок у майбутніх фахівців-психологів, особливо в умовах змішаного та дистанційного навчання.

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в українських закладах вищої освіти має поетапний характер, який розпочався ще наприкінці 1990-х – на початку 2000-х років із локальних ініціатив із комп'ютеризації та використання електронних ресурсів. Упродовж наступного десятиліття цифрові засоби все активніше інтегрувалися в навчальний процес, однак мали переважно допоміжну, а не системну роль. Ситуація докорінно змінилася у 2020 році, коли через карантинні обмеження, спричинені пандемією COVID-19, українські заклади вищої освіти були змушені масово

перейти на дистанційне навчання, що стало потужним каталізатором цифрової трансформації освіти.

У цих умовах ІКТ із додаткового інструмента перетворилися на необхідну інфраструктуру освітнього процесу: почали повсюдно використовуватись відеозв'язок (Zoom, Google Meet, Microsoft Teams), системи управління навчанням (Moodle, Google Classroom), хмарні сервіси, віртуальні бібліотеки, онлайн-опитування й тести. Це дозволило не лише забезпечити безперервність освіти в умовах надзвичайної ситуації, а також спонукало прискорити цифрову адаптацію як студентів, так і викладачів.

Надалі, навіть після послаблення карантинних обмежень, цифрові форми взаємодії зберегли свою актуальність, набули системного характеру і стали структурною частиною гібридного та змішаного навчання, яке наразі реалізується в багатьох ЗВО. Особливо інтенсивно ці процеси відбуваються в галузі підготовки майбутніх психологів, де цифрові технології використовуються не лише для організації навчання, а й для моделювання психодіагностичних ситуацій, онлайн-консультування, симуляцій кейсів і розвивального навчання.

Таким чином, з 2020 року цифровізація освіти в Україні перейшла з етапу локального впровадження до етапу інституційного, комплексного використання ІКТ, що стало одним із найвизначальніших трендів у трансформації вищої освіти в умовах пандемії, а згодом – і в умовах воєнного часу.

Zoom

Сервіс Zoom широко використовується в системі вищої освіти як базовий інструмент для організації синхронної взаємодії під час проведення лекцій, семінарів, практикумів і тренінгів. Завдяки гнучкості функціоналу ця платформа дозволяє реалізовувати як фронтальні форми викладання, так і активні методи навчання з

високим рівнем залучення студентів. У контексті підготовки майбутніх психологів Zoom стає не просто каналом передачі інформації, а інтерактивним освітнім середовищем, адаптованим до специфіки психологічної діяльності.

Зокрема, режим breakout rooms активно застосовується для організації мікрогрупової роботи: під час занять студенти розподіляються на підгрупи для виконання психодіагностичних завдань, участі в рольових іграх (наприклад, «психолог-клієнт»), обговорення етичних дилем або кейсових ситуацій. Такий підхід дозволяє відтворити елементи практичної психологічної взаємодії в онлайн-середовищі, стимулюючи розвиток комунікативних навичок, емпатійного слухання, критичного мислення й рефлексії.

Окремо варто зазначити, що функція запису занять надає студентам можливість переглядати матеріал у зручний час, що є особливо важливим для осмислення складних теоретичних тем або для розвитку навичок саморефлексії. Записи можуть бути використані також як інструмент зворотного зв'язку, коли студенти аналізують власну участь у тренінгах або рольових вправах, ідентифікують ефективні та неефективні стратегії поведінки.

Таким чином, Zoom не лише забезпечує синхронну присутність учасників навчального процесу, а також створює умови для моделювання психологічних ситуацій, формування професійної ідентичності студента та розвитку практичних навичок у цифровому форматі. Його інтеграція у навчальні курси психології є одним із прикладів ефективної цифрової трансформації освітнього простору.

Moodle

Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment) — одна з найпоширеніших платформ управління навчанням, яка активно використовується в закладах вищої освіти України для підтримки дистанційного, змішаного та очного навчання, де на її

основі створено повноцінні інтерактивні курси з дисциплін «Психологія особистості», «Дитяча психологія», «Основи психологічного консультування», «Методи психодіагностики» тощо.

Функціональні можливості Moodle забезпечують реалізацію комплексного освітнього процесу:

- контроль рівня знань – завдяки вбудованим модулям тестування, створенню відкритих і закритих завдань, подачі есе, самоперевірки;
- організація спільної діяльності – через форуми, чати, групові завдання, зворотний зв'язок від викладача;
- інтеграція мультимедійних та зовнішніх ресурсів – зокрема підтримка SCORM-модулів, інтерактивних презентацій, відеолекцій, а також підключення Google-документів, Padlet-дошок і зовнішніх баз знань.

Завдяки цим інструментам Moodle дозволяє не лише передавати знання, а й моделювати професійні ситуації, організовувати психолого-педагогічні симуляції, здійснювати поетапну діагностику засвоєння матеріалу, що є критично важливим у підготовці майбутніх психологів. Курси можуть бути структуровані за модулями, із чіткими цілями, критеріями оцінювання та можливістю відстеження прогресу кожного студента в режимі реального часу.

Також Moodle підтримує адаптивні елементи навчання, які дають змогу диференціювати рівень складності завдань, формувати індивідуальні освітні траєкторії та підвищувати внутрішню мотивацію студентів за рахунок інтерактивної взаємодії.

Moodle виступає не просто технічним інструментом, а також методично й педагогічно цілісним середовищем, що забезпечує реалізацію ключових принципів сучасної психологічної освіти – інтерактивності, особистісної орієнтації, доступності та рефлексивності.

Google Classroom

Google Classroom – це безкоштовна хмарна платформа для організації освітнього процесу, що стала одним із найпопулярніших інструментів асинхронного та змішаного навчання у закладах вищої освіти. Її ключова перевага – простота у використанні, інтуїтивно зрозумілий інтерфейс і тісна інтеграція з іншими сервісами Google, зокрема Google Диск, Google Документами, Формами, Таблицями, Презентаціями та Gmail.

У психологічній підготовці Google Classroom активно використовується для створення мінікурсів, організації самостійної роботи, формування індивідуальних та групових завдань, надання оперативного зворотного зв'язку, обміну навчальними матеріалами (статтями, методиками, відеолекціями, презентаціями). Викладачі можуть швидко публікувати інструкції до завдань, прикріплювати мультимедійні файли, перевіряти роботи з урахуванням дедлайнів, а студенти – зручно відслідковувати терміни, комунікувати через коментарі та отримувати оцінки в режимі реального часу.

Серед функціональних переваг платформи:

- висока мобільність, доступ із будь-якого пристрою (смартфон, планшет, ПК), що особливо важливо для студентів у дистанційній чи змішаній формі навчання, а також для тих, хто перебуває в умовах обмеженого доступу до аудиторних занять (зокрема в умовах воєнного стану);
- організація асинхронного навчання, дозволяє студентам опрацьовувати матеріали у зручному темпі, що особливо ефективно при вивченні складних тем психології, які потребують глибокого аналізу (наприклад, теорій особистості, клінічних класифікацій, технік психологічного консультування);
- можливість створення інтерактивних завдань за допомогою Google Форм (опитування, тести з автоматичним оцінюванням),

спільного редагування текстів (групові есе, протоколи консультацій) та презентацій;

- надання якісного зворотного зв'язку, викладач може коментувати окремі фрагменти студентських робіт, давати поради, рецензії та оцінки, не залишаючи меж середовища платформи.

Крім того, Google Classroom дозволяє реалізовувати елементи гейміфікації та рефлексії: наприклад, студенти можуть отримувати віртуальні «бейджі» за активність, проходити щотижневі самотести, публікувати власні думки у форумах. У межах курсів з практичної психології така платформа стає важливим засобом цифрової підтримки особистісно орієнтованого навчання, що передбачає свободу у виборі темпу, формату і способу засвоєння матеріалу.

Таким чином, Google Classroom виступає як зручне, адаптивне та ефективне освітнє середовище, яке сприяє індивідуалізації навчального процесу, підтримує гнучкість освітніх стратегій та забезпечує сталу взаємодію між викладачем і студентом у контексті професійної підготовки майбутніх психологів.

Kahoot, Quizizz, Socrative

Інтерактивні онлайн-платформи Kahoot, Quizizz і Socrative є сучасними інструментами для реалізації принципів гейміфікації в освітньому процесі. Вони використовуються для створення ігрових тестів, вікторин, опитувань і швидких перевірок знань, що відбуваються у динамічному, візуально привабливому форматі, орієнтованому на змагання, миттєвий зворотний зв'язок і персоніфіковану статистику результатів.

У контексті психологічної освіти ці платформи виконують не лише функцію контролю знань, а й сприяють активізації пізнавального інтересу, формуванню внутрішньої мотивації, розвитку навичок самоперевірки. Вони особливо ефективні на етапах закріплення та повторення вивченого матеріалу, оскільки дозволяють у форматі

коротких тестових сесій тренувати засвоєні терміни, класифікації, етапи методик, авторські концепції, симптоми психічних розладів тощо.

Застосування у викладанні психології:

1. Kahoot надає можливість створення яскравих вікторин з візуалізацією запитань, таймером і динамічною таблицею лідерів. Це стимулює здорову конкуренцію та підвищує залучення навіть менш активних студентів. Наприклад, в курсі з «Когнітивної психології» викладач може створити гру, в якій студенти розпізнають типи когнітивних викривлень або фази обробки інформації.

2. Quizizz дозволяє проводити як живі сесії, так і домашні завдання у вигляді тестів, що студенти проходять у власному темпі. Завдяки вбудованому гумору, мемам і поясненням до відповідей ця платформа особливо ефективна для молодших курсів, які тільки формують базовий психологічний словник і понятійний апарат.

3. Socrative використовується для оперативного формативного оцінювання, відкритих запитань і аналітичного зворотного зв'язку. Платформа дозволяє створювати анонімні обговорення результатів у реальному часі, що знижує тривожність і створює атмосферу співпраці.

Освітня ефективність:

Використання гейміфікованих платформ дозволяє:

- збільшити концентрацію уваги та подовжити час активного залучення студентів;
- знизити рівень стресу під час тестових форм контролю;
- підвищити рівень запам'ятовування завдяки повторюваності та емоційному підкріпленню;
- розвивати навички швидкого прийняття рішень, що є релевантним для майбутніх психологів.

Дослідження педагогів, зокрема Семенова І. А., підтверджує, що інтерактивні форми тестування підвищують якість засвоєння матеріалу на 20–30% порівняно з традиційними формами. У сучасній вищій школі їх рекомендують до впровадження на всіх етапах навчального циклу: від початкового діагностування до фінального оцінювання.

Kahoot, Quizizz і Socrative інтегруються в цифрову модель викладання психології як ефективні інструменти миттєвого оцінювання та мотиваційного підсилення навчального процесу, що відповідає потребам цифрового покоління студентів і сприяє розвитку ключових освітніх компетентностей.

Padlet, Jamboard, Miro

Цифрові дошки для групових мозкових штурмів, побудови класифікацій, моделювання структури психологічного процесу. Наприклад, Padlet застосовується для створення колективної карти емоцій або «дошки емпатії».

Проблеми та перспективи впровадження сучасних технологій у викладанні психології:

1. Недостатня цифрова грамотність частини викладачів – часто не вистачає технічних навичок для повноцінної реалізації потенціалу ІКТ.
2. Формалізація контенту – надмірна орієнтація на тести і контроль знань замість розвивального компоненту.
3. Відсутність інституційної підтримки – технічна база багатьох ЗВО не відповідає сучасним стандартам (слабке інтернет-покриття, нестача інтерактивного обладнання).
4. Перевантаження студентів – інтенсивне використання цифрових платформ призводить до "цифрової втоми".

5. Недооцінка психологічного супроводу – онлайн-формати не завжди дозволяють якісно реалізувати міжособистісний компонент психології (емпатія, невербальні реакції, емоційний контакт).

6. Проблема вікових відмінностей у сприйнятті та ефективності цифрового навчання полягає в тому, що рівень успішності, мотивації, залученості та адаптації до цифрових освітніх технологій суттєво відрізняється між представниками різних вікових категорій. Зокрема, молодше покоління студентів (переважно віком до 25 років), яке належить до цифрових аборигенів, демонструє вищу технологічну компетентність, швидше адаптується до змін формату навчання, активно використовує онлайн-платформи, мобільні додатки, LMS та соціальні освітні сервіси.

Водночас, дорослі слухачі (30–50 років і старші), особливо ті, хто не має регулярного досвіду користування цифровими інструментами, можуть стикатися з низкою труднощів:

- тривожність перед технічними збоями чи незрозумілим інтерфейсом;
- низький рівень цифрової грамотності;
- повільніше засвоєння інтерактивного контенту;
- складність у самостійній організації онлайн-навчання та тайм-менеджменті.

Ці особливості впливають не лише на суб'єктивне сприйняття цифрових форматів, а й на об'єктивні результати навчання (виконання завдань, проходження тестів, участь в онлайн-активностях).

Як зазначає британський професор, один із провідних міжнародних дослідників у галузі освіти, цифрових технологій та соціології навчання Ніл Селвін, цифрові технології не є універсальним «вирівнювачем» освітніх можливостей – вони часто репродукують або навіть посилюють існуючі освітні нерівності, зокрема вікові. Це вимагає психолого-педагогічної адаптації цифрового середовища:

спрощення навігації, персоналізації навчального маршруту, використання мультимодального контенту, поетапного інструктажу, коучингу та рефлексивного супроводу.

У межах мого дослідження також виявлено, що молодші студенти краще орієнтуються в гейміфікованих інструментах (Kahoot, Quizizz), тоді як старші слухачі більше цінують структуровані PDF-конспекти, відео з паузами та можливістю повтору, а також прямий контакт із викладачем у форматі Zoom/Meet.

Перспективи розвитку:

1. Інтеграція VR/AR технологій – віртуальні симуляції психотерапевтичних сесій, психодіагностичних ситуацій.
2. Розробка авторських інтерактивних курсів – з використанням адаптивного навчання, штучного інтелекту, аналітики навчальних даних.
3. Інтернаціоналізація психологічної освіти – доступ до закордонних платформ, обмін курсами, участь у глобальних онлайн-програмах.
4. Розширення цифрових компетентностей викладачів – через участь у тренінгах, семінарах, підвищенні кваліфікації з EdTech.
5. Гармонійне поєднання технологічного й гуманістичного компоненту – збереження «людяності» в цифровому середовищі психологічної освіти.

Зарубіжний і вітчизняний досвід засвідчують значний потенціал сучасних освітніх технологій у викладанні психології. Однак ефективність їх реалізації залежить не лише від технічного забезпечення, а й від методичної підготовки викладача, психологічної готовності студентів, а також від системного підходу до оновлення освітнього процесу [14; 37; 38].

Висновки до розділу 1

У результаті теоретичного аналізу проблеми застосування сучасних освітніх технологій навчання у викладанні психології було встановлено, що цифрова трансформація освіти є закономірною відповіддю на виклики глобалізованого, інформаційного та динамічного суспільства. Застосування сучасних технологій навчання не лише змінює форму подачі навчального матеріалу, а також глибоко трансформує дидактичні та психолого-педагогічні засади навчального процесу.

Уточнено, що поняття «сучасні освітні технології» охоплює широкий спектр інструментів, платформ, підходів і методів навчання, що ґрунтуються на цифрових рішеннях, інтерактивності, гнучкості та орієнтації на студента. Встановлено, що ці технології реалізують ключові дидактичні принципи – науковість, доступність, активність, індивідуалізацію, інтегрованість та наочність – у новому, технологічно збагаченому форматі.

Психолого-педагогічна основа впровадження ІКТ у викладанні психології полягає в активізації пізнавальних процесів, формуванні навичок саморефлексії, стимуляції внутрішньої мотивації та емоційного залучення. Сучасні технології забезпечують мультисенсорну подачу інформації, сприяють розвитку критичного мислення, підтримують автономію та індивідуальну освітню траєкторію студента.

Аналіз зарубіжного досвіду показав ефективність таких моделей, як e-learning, blended learning та microlearning у навчанні психології. Їх переваги полягають у гнучкості, персоналізації та широкому діапазоні застосування в різних освітніх контекстах. Вітчизняна практика свідчить про активне впровадження платформ Moodle, Zoom, Google Classroom, а також інтерактивних інструментів Kahoot, Padlet, що

сприяє підвищенню інтересу до вивчення психології та формуванню сучасних професійних компетентностей.

Разом з тим виявлено низку проблем, зокрема: недостатню цифрову компетентність викладачів, нерівномірну технічну забезпеченість ЗВО, ризики формалізації освітнього процесу та зниження якості міжособистісної взаємодії. Ці виклики потребують стратегічного підходу до підготовки педагогів, інституційної підтримки цифрової трансформації та збереження гуманістичної сутності психологічної освіти.

Таким чином, сучасні освітні технології постають не просто як допоміжний засіб, а як стратегічно важливий інструмент модернізації освітнього процесу, зокрема у сфері підготовки фахівців з психології. Вони здатні істотно підвищити якість навчання за рахунок розширення форм доступу до знань, забезпечення індивідуалізації освітніх траєкторій, активізації когнітивної діяльності студентів, оптимізації зворотного зв'язку та створення сприятливого психологічного середовища. Однак ефективність їх використання залежить не стільки від рівня технічної оснащеності, скільки від науково обґрунтованого, методично продуманого і психолого-педагогічно зваженого підходу до впровадження цих інструментів в освітню практику.

У навчанні психології, як специфічної дисципліни, що поєднує когнітивну складову з емоційною, комунікативною та ціннісною, використання цифрових технологій має враховувати особливості сприймання, мислення, мотивації і професійного становлення студентів. Недостатньо просто цифровізувати лекційний матеріал або перевести тести в онлайн-формат. Необхідно інтегрувати технології в логіку навчальної взаємодії, адаптувати зміст до форматів візуального, аудіального та кінестетичного сприймання, впроваджувати елементи

симуляцій, практикумів, інтерактивного моделювання, які дозволяють розвивати навички аналізу, емпатії, критичного мислення й рефлексії.

Крім того, технології мають не дублювати традиційне навчання, а розширювати його потенціал, надаючи студентам доступ до відкритих освітніх ресурсів, світових баз даних, іноземномовного контенту, мультимедійних кейсів, дистанційного супроводу, цифрових лабораторій і тренажерів. Це відкриває нові можливості для формування сучасних професійних компетентностей психолога, включаючи цифрову грамотність, адаптивність, міждисциплінарність, здатність до навчання впродовж життя (lifelong learning).

Психолого-педагогічна адаптація впровадження ІКТ у психологічну освіту передбачає, з однієї сторони, готовність викладача до зміни ролі від лектора до фасилітатора, модератора, коуча освітнього процесу, а з іншої сторони – підтримку студента як активного суб'єкта пізнання, здатного самостійно шукати, осмислювати й застосовувати інформацію в професійному контексті. Успішність цього процесу значною мірою залежить від методичного супроводу: розробки інтерактивних курсів, оновлення змісту програм, дидактичного дизайну цифрового контенту, а також регулярного моніторингу ефективності впроваджених рішень.

Отже, сучасні освітні технології можуть виступати потужним засобом підвищення якості психологічної освіти лише за умови системного впровадження, яке спирається на науково-педагогічні принципи, інноваційні методики та глибоке розуміння психологічних особливостей навчання у вищій школі. У цьому контексті їх використання не є модною опцією, а визначальною умовою підготовки конкурентоспроможного, професійно зрілого, соціально відповідального фахівця в умовах динамічного та нестабільного сучасного світу.

РОЗДІЛ 2

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ ПСИХОЛОГІЇ

2.1 Організація і методика емпіричного дослідження

Мета емпіричного дослідження полягає у виявленні особливостей впливу сучасних освітніх технологій на ефективність навчання студентів-психологів, їхню когнітивну активність, навчальну мотивацію та емоційне сприймання навчального процесу в умовах цифрової трансформації освіти.

Задля досягнення поставленої мети у дослідженні були висунуті такі гіпотези:

1. Основна гіпотеза (Г1): використання сучасних освітніх технологій позитивно впливає на ефективність засвоєння навчального матеріалу студентами при вивченні психології.

2. Додаткові гіпотези:

(Г2): впровадження цифрових інструментів сприяє зростанню навчальної мотивації та залученості студентів.

(Г3): студенти, які навчаються з використанням інтерактивних платформ (Zoom, Moodle, Padlet), демонструють вищий рівень когнітивної активності порівняно з тими, хто навчався традиційним способом.

(Г4): студенти сприймають цифрові технології як зручні та такі, що сприяють більшій гнучкості й самостійності в навчанні.

Емпіричне дослідження проводилося на базі Білоцерківського інституту неперервної освіти серед студентів, які навчаються за спеціальністю 053 «Психологія».

Загальна кількість учасників дослідження становила 30 осіб, серед яких:

30 студентів заочної форми (які пройшли частину курсу в онлайн-середовищі).

Соціально-демографічна характеристика вибірки:

Вік учасників: від 25 до 55 років;

Гендерний розподіл: 20 жінок, 10 чоловіків;

Курс навчання: 1 та 2 курси магістратури;

Рівень володіння цифровими технологіями: від середнього до високого (оцінювався самозвітом у вступному анкетуванні);

Досвід навчання з використанням сучасних технологій: усі учасники мали досвід принаймні двох навчальних курсів, реалізованих з використанням платформи Moodle, Zoom, або Google Classroom.

У дослідженні брали участь 2 викладачі психології, які надали інформацію про організацію курсу, критерії оцінювання та власне ставлення до використання ІКТ у викладанні.

Для збору емпіричних даних у межах проведеного дослідження було застосовано комплекс взаємодоповнюючих методів емпіричного рівня, що дозволили всебічно, надійно та валідно дослідити специфіку, напрями та особливості впливу сучасних освітніх технологій на ключові компоненти навчального процесу. Методична стратегія дослідження була зорієнтована на вивчення як об'єктивних показників навчальної активності студентів (наприклад, рівень засвоєння знань, динаміка мотивації, розвиток професійних компетентностей), так і суб'єктивних оцінок освітньої взаємодії, таких як задоволеність змістом, сприйняття цифрового середовища, готовність до навчання з використанням ІКТ, емоційний комфорт тощо.

До переліку використаних методів увійшли:

1) анкетування – як базовий метод первинного збору кількісних даних про ставлення студентів і викладачів до цифрових платформ, рівень їхньої обізнаності, інтенсивність та способи використання ІКТ у навчанні;

- 2) опитування з використанням авторських і стандартизованих опитувальників (наприклад, шкали цифрової грамотності, рівня залученості, когнітивної активності);
- 3) психодіагностичні методики – для оцінки змін у когнітивних стилях, навчальній мотивації, самооцінці й емоційному фоні студентів у процесі навчання з використанням технологій;
- 4) спостереження – для реєстрації характеру взаємодії студентів з цифровим контентом, виявлення типових труднощів, моделей участі в онлайн-комунікації;
- 5) контент-аналіз освітніх платформ та цифрових матеріалів, що використовувалися в межах дисциплін, з метою виявлення інноваційних підходів до подачі інформації та рівня педагогічної інтерактивності;
- 6) порівняльний аналіз результатів студентів, які навчалися за традиційною та змішаною моделлю, для виявлення статистично значущих відмінностей у рівнях знань, рефлексивності та професійної ідентичності.

Таке поєднання кількісних та якісних методів дозволило охопити різні рівні прояву впливу цифрових технологій: когнітивний, емоційний, мотиваційний, поведінковий і виявити не лише загальні тенденції, а й індивідуальні варіації сприймання студентами інноваційного освітнього середовища. Ретельне дотримання принципів достовірності, етичності та репрезентативності вибірки забезпечило наукову обґрунтованість результатів дослідження та можливість формулювання узагальнених висновків і практичних рекомендацій.

1. Анкетування студентів

Ціль: виявити ставлення студентів до цифрових технологій, оцінити рівень мотивації, відчуття зручності та залученості до навчального процесу.

Анкета включала блоки:

- а) загальне ставлення до використання ІКТ;
- б) оцінка зручності та ефективності різних платформ (Zoom, Moodle, Padlet);
- в) самооцінка рівня залученості до навчання;
- г) стресогенність або зниження тривожності в онлайн-середовищі;
- д) рівень задоволення якістю викладання в ІКТ-форматі.

2. Спостереження за студентами під час онлайн-занять

Здійснювалося викладачем та незалежним дослідником за попередньо узгодженим чек-листом. Фіксувалися:

- а) рівень активності студента (виступи, участь у дискусіях);
- б) реакція на інтерактивні завдання;
- в) частота запитань;
- г) вияв зацікавлення матеріалом.

3. Тестування знань

Порівнювався рівень засвоєння матеріалу студентами:

- а) група 1 (з використанням сучасних технологій): проходила курс із застосуванням Moodle, Padlet, Zoom, отримувала інтерактивні тести;
- б) група 2 (традиційна форма): опрацьовувала той самий матеріал у формі лекцій та семінарів без застосування онлайн-ресурсів.

Тестування охоплювало 30 питань на знання базових понять, уміння застосовувати поняття в ситуаціях, короткі есе.

4. Психодіагностичні методики

Для оцінки мотивації, когнітивної активності та ставлення до навчання:

а) Методика оцінки навчальної мотивації студентів (за В. Матюхіною);

б) Методика визначення рівня когнітивної активності (авторська анкета);

в) Шкала залученості до навчання (adapted from Student Engagement Scale, F. Skinner).

5. Аналіз академічних результатів

Проводився порівняльний аналіз результатів проміжного та підсумкового контролю, які були зафіксовані у відомостях оцінювання.

Дослідження було організоване та проведене з неухильним дотриманням усіх базових принципів психологічної етики та норм академічної доброчесності, що відповідають положенням чинного Етичного кодексу психолога України, прийнятого Українською спілкою психотерапевтів та Товариством психологів України. Усі етапи наукової роботи – від розробки інструментарію до збору, обробки та інтерпретації даних – здійснювалися з урахуванням фундаментальних етичних вимог: добровільної інформованої згоди учасників, гарантування анонімності, конфіденційності отриманих даних, недопущення шкоди, тиску чи маніпуляцій, а також правового та морального захисту особистісного простору досліджуваних.

Особливу увагу було приділено етичному інформуванню учасників дослідження, яким на початковому етапі було надано чітке й зрозуміле роз'яснення щодо мети, завдань, змісту, очікуваних результатів, а також умов участі у дослідженні. Усі респонденти надали добровільну письмову згоду на участь у дослідницьких

процедурах, а також були проінформовані про можливість припинити участь на будь-якому етапі без негативних наслідків.

Крім того, дослідник забезпечив академічну доброчесність у частині авторського підходу до формулювання гіпотез, добору методів та інтерпретації результатів. У роботі не допускалося фабрикування, фальсифікація або довільне редагування емпіричних даних, а всі залучені психодіагностичні методики мали належну наукову апробацію, валідність і надійність. Цитування джерел, на які спиралася теоретична частина дослідження, здійснювалося з дотриманням вимог ДСТУ щодо бібліографічного опису та з повагою до інтелектуальної власності інших дослідників.

Таким чином, етичний вимір дослідження виступав не лише формальною вимогою, а системною цінністю, що забезпечила якість, достовірність, правомірність та моральну легітимність усіх отриманих результатів.

Основні етичні положення:

1. Добровільна участь: усі учасники надали інформовану згоду на участь у дослідженні, були ознайомлені з його метою, обсягом і можливими наслідками.
2. Конфіденційність: персональні дані респондентів зашифровані, результати аналізувалися в узагальненому вигляді без ідентифікації конкретних осіб.
3. Безпека: не застосовувалися методики, які можуть викликати дистрес або впливати на психоемоційний стан учасників.
4. Об'єктивність: дані не піддавались спотворенню, результати представлені без упереджень.
5. Право на відмову: кожен учасник мав право відмовитися від участі на будь-якому етапі дослідження без пояснення причин.

2.2 Порівняльний аналіз рівня засвоєння психологічних знань студентами при використанні традиційних та сучасних технологій навчання

З метою комплексного вивчення впливу сучасних освітніх технологій на ефективність навчального процесу у викладанні психології було використано низку психолого-педагогічних методів, які дозволяють всебічно охопити як когнітивні, мотиваційні та емоційні аспекти навчання, так і поведінкові прояви студентської активності. Такий підхід був зумовлений необхідністю не лише зафіксувати загальну результативність застосування цифрових технологій, але й глибше проникнути у внутрішню структуру навчального процесу – від особистісного ставлення до використаних інструментів до зміни навчальної динаміки в цілому.

Добір методик обумовлювався необхідністю отримання як кількісних, так і якісних даних, що відображають рівень залученості, сформованість мотивації, інтерес до змісту дисциплін, задоволеність форматом викладання, а також ставлення до цифрового освітнього середовища як до інноваційного простору навчання. Застосовані методи включали опитувальники, спостереження, тести знань, шкали мотивації та когнітивної активності, що дозволило виявити як явні, так і латентні тенденції у поведінці та навчальних результатах студентів.

Особливу увагу було приділено використанню адаптованих та авторських психодіагностичних інструментів, зокрема шкали когнітивної активності, шкали залученості до навчального процесу (адаптація за F. Skinner), методики визначення навчальної мотивації (авторська версія на основі В. Матюхіної), а також онлайн-анкети, створеної у Google Forms. Це дало змогу отримати репрезентативну емпіричну картину впливу цифрових технологій на навчальні результати та динаміку освітніх змін у студентських групах з різними форматами навчання – традиційним, змішаним та повністю дистанційним.

Отримані дані дали змогу виявити взаємозв'язки між типами освітнього середовища та рівнем навчальної мотивації, ступенем когнітивної залученості та якістю засвоєння навчального матеріалу. Крім того, результати дозволили здійснити зіставлення динаміки академічної успішності між експериментальною та контрольною групами, що надало об'єктивну основу для висновків про ефективність запропонованої педагогічної моделі продемонстрованих в таблиці 2.2.1.

Таблиця 2.2.1

Систематизований перелік емпіричних методик

№	Методика / Інструмент	Мета використання	Форма реалізації
1	Анкета для студентів	Виявлення ставлення до ІКТ, рівня мотивації, оцінки зручності платформ	Google Forms (онлайн-анкетування)
2	Спостереження за студентами	Фіксація активності студентів під час занять у Zoom	Чек-лист спостереження викладача і дослідника
3	Тест на знання з психології	Оцінка рівня засвоєння матеріалу у групах з різними форматами навчання	Електронні тести, письмові есе
4	Методика оцінки навчальної мотивації (В. Матюхіна)	Діагностика внутрішньої та зовнішньої мотивації навчання	Паперовий / цифровий бланк
5	Шкала когнітивної активності (авторська)	Оцінка інтелектуальної залученості, інтересу до навчального матеріалу	Google Forms (шкала Лайкерта)
6	Шкала залученості до навчання (адаптація F. Skinner)	Визначення рівня включення студентів у навчальний процес	Цифровий опитувальник (адаптована версія)
7	Аналіз академічних результатів	Порівняльний аналіз успішності між традиційною та цифровою формами	Зіставлення відомостей оцінювання в обох групах

Таблиця 2.2.1 презентує систематизований перелік емпіричних методик, використаних у межах дослідження ефективності впровадження сучасних освітніх технологій у викладанні психологічних дисциплін у закладах вищої освіти. Методологічна база дослідження ґрунтується на комбінації стандартизованих психодіагностичних методик і авторських інструментів, що забезпечило можливість збору багаторівневої емпіричної інформації, зокрема щодо когнітивної активності, внутрішньої та зовнішньої мотивації, ступеня залученості в навчальний процес, академічної результативності студентів, а також їх ставлення до цифрових форматів навчання [4; 15; 26; 34].

Методики підбиралися з урахуванням вікових особливостей, попереднього досвіду використання ІКТ, рівня сформованості професійної ідентичності та емоційної готовності до навчальної взаємодії, що відповідає сучасним науково-методичним підходам до психологічного дослідження освітніх процесів (Н. Кушнір, 2021; І. Семенова, 2021; О. Ярошенко, 2023).

Кожен інструмент мав чітке функціональне призначення в межах загального дизайну дослідження. Так, анкета, реалізована через Google Forms, надала змогу зібрати суб'єктивні судження студентів щодо комфортності, зручності та ефективності цифрового навчання. Метод спостереження, оформлений у вигляді чек-листа, дозволив зафіксувати поведінкові патерни студентської активності у синхронних заняттях через платформу Zoom. Тести з психології (у традиційному та електронному форматі) дали можливість оцінити динаміку навчальних досягнень при застосуванні різних педагогічних підходів.

Особливу увагу приділено використанню шкали мотивації навчальної діяльності (В. Матюхіна, 2020), що дозволила ідентифікувати профілі домінуючих мотивів у студентів. Адаптована

шкала залученості до навчання, побудована за теоретичними засадами Б. Скіннера, одного з провідних теоретиків біхевіористичної моделі навчання, дала змогу глибше проаналізувати рівень інтелектуального включення, емоційної підтримки та поведінкової активності (Skinner, Kindermann, & Furrer, 2009).

У процесі дослідження було розроблено авторську шкалу когнітивної активності (Додаток Д), яка дала змогу емпірично виявити ступінь ментального залучення студентів у процес освоєння психологічного знання через цифрові засоби. Усі інструменти були апробовані у попередніх пілотажних дослідженнях, що забезпечило їх валідність, надійність і релевантність поставленим цілям. У сукупності такий комплексний підхід дозволив забезпечити трикратну методологічну верифікацію: за джерелом даних (самозвіт / спостереження), за способом подачі (цифрова / паперова форма) і за рівнем виміру (афективний / когнітивний / поведінковий).

У процесі порівняльного аналізу рівня засвоєння психологічних знань студентами двох груп – експериментальної (де впроваджувалися сучасні освітні технології) та контрольної (яка навчалася за традиційною методикою) – були встановлені кількісні та якісні відмінності, що вказують на певні закономірності:

1. Підвищення загального рівня знань у студентів експериментальної групи. За результатами підсумкового тестування середній бал студентів ЕГ перевищив показники КГ на 18,3 %. Це свідчить про позитивний вплив цифрових освітніх технологій на якість засвоєння навчального матеріалу.

2. Більш рівномірний розподіл знань. У групі, що навчалась із використанням сучасних технологій (Moodle, Zoom, інтерактивні тести, Padlet), було зафіксовано меншу варіативність результатів. Це свідчить про можливість ІКТ компенсувати індивідуальні труднощі в засвоєнні матеріалу, підвищуючи рівень інклюзивності освіти.

3. Виражене зростання глибини розуміння. Студенти ЕГ краще справлялися з відкритими завданнями, де потрібно було застосувати знання в новій ситуації (аналіз кейсів, пояснення прикладів). Це вказує на те, що сучасні технології сприяють розвитку критичного мислення та рефлексивного підходу до навчання.

4. Підвищення рівня мотивації та емоційного залучення. У ході спостереження і за результатами анкетування з'ясувалося, що студенти ЕГ частіше відзначали «інтерес», «задоволення» та «відчуття контролю» як емоційний супровід навчання. Такий емоційний фон сприяв кращому засвоєнню знань, що підтверджує думку Р. Е. Меєра про важливість мультимедійної мотивації [44].

5. Закономірність «ефекту повтору» у цифровому середовищі. Студенти, які мали можливість переглядати лекційні матеріали повторно в LMS – системі управління навчанням (наприклад, Moodle), демонстрували кращі результати в довготривалій перспективі. Це корелює з ефектом мультимодального засвоєння інформації, описаним Меєром [44].

6. Відмінності у способі відтворення знань. Контрольна група, як правило, краще справлялася з тестами на відтворення (репродуктивного типу), тоді як експериментальна – з завданнями аналітичного, ситуативного й творчого рівнів, що вказує на розвиток вищих когнітивних процесів у цифровому форматі навчання.

Таким чином, порівняльний аналіз дозволив виявити чіткі закономірності, що підтверджують ефективність сучасних технологій навчання у викладанні психології. Отримані дані підтверджують доцільність інтеграції ІКТ у підготовку майбутніх психологів з урахуванням когнітивних, емоційних і поведінкових факторів.

2.3. Вплив цифрових інструментів на навчальну мотивацію, залученість і результати студентів

У контексті цифрової трансформації вищої освіти особливого значення набуває аналіз впливу конкретних цифрових засобів навчання на емоційно-мотиваційну сферу студентів, їхню залученість до навчального процесу та академічні результати. Під час емпіричного дослідження було зосереджено увагу на кількох ключових типах інструментів, які активно використовувалися у викладанні психологічних дисциплін у Білоцерківському інституті неперервної освіти.

Роль мультимедійних презентацій, інтерактивних платформ і відеозаписів лекцій полягає у збагаченні навчального процесу візуальними та динамічними елементами, що сприяє кращому сприйняттю, засвоєнню та закріпленню навчального матеріалу, а також забезпечує доступність і гнучкість у навчанні для студентів з різними когнітивними стилями та рівнем підготовки.

Використання мультимедійних презентацій із візуальними, анімаційними та аудіоелементами (створених у PowerPoint, Prezi, Canva) значно підвищило якість сприймання матеріалу. Під час спостереження було зафіксовано, що візуальні опори:

- а) активізували увагу студентів;
- б) сприяли кращому засвоєнню складних понять (класифікації, етапи психодіагностики, психофізіологічні моделі);
- в) викликали позитивне емоційне ставлення до змісту заняття.

Зокрема, використання інфографіки та схем, які демонстрували, наприклад, структуру особистості за З. Фрейдом або стадії розвитку за Е. Еріксоном, сприяло запам'ятовуванню логіки теоретичних конструкцій.

Інтерактивні платформи. Серед найбільш ефективних інтерактивних інструментів у дослідженні були використані:

- 1) Padlet – як віртуальна дошка для колективного створення карт емоцій, порівняння теорій, рефлексивних заміток;
- 2) Kahoot – для гейміфікованої перевірки знань із тем «Соціальні установки», «Емоції та емоційна регуляція»;
- 3) Moodle – для доступу до ресурсів курсу, виконання завдань, проходження тестування;
- 4) Jamboard / Miro – для створення ментальних карт у груповій роботі (особливо ефективно при вивченні «Психології конфлікту»).

Спостереження та самозвіт студентів підтвердили, що такі інструменти:

- а) підвищують залученість;
- б) стимулюють взаємодію в навчальному середовищі;
- в) сприяють формуванню відповідальності за результат;
- г) забезпечують негайний зворотний зв'язок, що є важливим чинником успішності.

Відеозаписи лекцій стали важливим елементом цифрового освітнього середовища, надаючи студентам можливість переглядати навчальний матеріал у зручний для них час, зупиняти відео для нотування чи повертатися до складних фрагментів для повторного осмислення. Такий формат виявився особливо цінним для поглиблення розуміння складних психологічних понять, формування рефлексивного підходу до навчання та самостійної роботи. Студенти зазначали, що наявність відеозаписів зменшує рівень тривожності перед контрольними заходами, підвищує відчуття контролю над власним навчальним процесом та сприяє більш системному повторенню матеріалу перед заліками й іспитами. Студенти вказували, що:

- а) відеолекції сприяють усвідомленому навчанню;

б) дозволяють самостійно формувати індивідуальну освітню траєкторію;

в) зменшують тривожність перед заліками та іспитами.

Особливо ефективними виявились лекції, які містили:

а) акценти на ключових поняттях;

б) візуальні приклади;

в) короткі історії з практики (case-stories);

г) підсумкові блоки з питаннями для самоконтролю.

Аналіз отриманих результатів дозволив виявити чітку залежність ефективності цифрового навчання від типу застосовуваних технологій. Зокрема, найбільш результативними виявилися ті освітні інструменти, які поєднували мультимедійність, інтерактивність та можливість персоналізації навчального досвіду. Це свідчить про необхідність свідомого добору технологій відповідно до цілей курсу, змісту дисципліни та психологічних особливостей здобувачів освіти. В таблиці 2.2.2 показано які цифрові платформи дали найбільший позитивний вплив на результати.

Таблиця 2.2.2

Вплив різних типів сучасних освітніх технологій на мотивацію, залученість та академічні результати студентів

Тип технології	Вплив на мотивацію	Вплив на залученість	Вплив на академічні результати
Мультимедійні презентації	+++	++	+++
Інтерактивні платформи (Padlet, Kahoot)	++++	++++	++
Відеозаписи лекцій	++	+++	+++
Онлайн-тести в Moodle	++	++	++
Групова робота в Zoom	+++	+++	++

Примітка: + означає ступінь вираженості впливу (від низького + до дуже високого +++++)

Дослідження виявило, що ефективність зростає за умов:

а) використання комбінованих форматів (відео + тести + колективна робота);

б) вбудованого зворотного зв'язку (автоматична оцінка, коментарі);

в) інтерактивності (можливість «впливати» на контент, вносити зміни, працювати в парах або групах).

Навпаки, пасивне споживання відеоматеріалів без додаткових активностей призводить до зниження залученості.

Візуалізація результатів емпіричного дослідження подана у вигляді діаграми та таблиці, які відображають вплив різних цифрових інструментів на ключові компоненти навчального процесу – мотивацію, залученість та академічні результати студентів під час вивчення психологічних дисциплін. Представлені в таблиці 2.2.3 та (рис. 2.2.1) дані дозволяють наочно порівняти ефективність окремих технологій та зробити висновки щодо доцільності їх використання в освітній практиці.

Таблиця 2.2.3

Оцінка ефективності цифрових інструментів за трьома критеріями.

№ п/п	Інструмент	Мотивація (1-5)	Залученість (1-5)	Академічні результати (1-5)
1	Мультимедійні презентації	4.3	4.1	4.4
2	Padlet	4.6	4.7	4.2
3	Kahoot	4.8	4.9	4.1
4	Moodle	4.0	4.0	4.3
5	Відеолекції	4.1	4.3	4.5
6	Zoom-дискусії	4.5	4.6	4.4

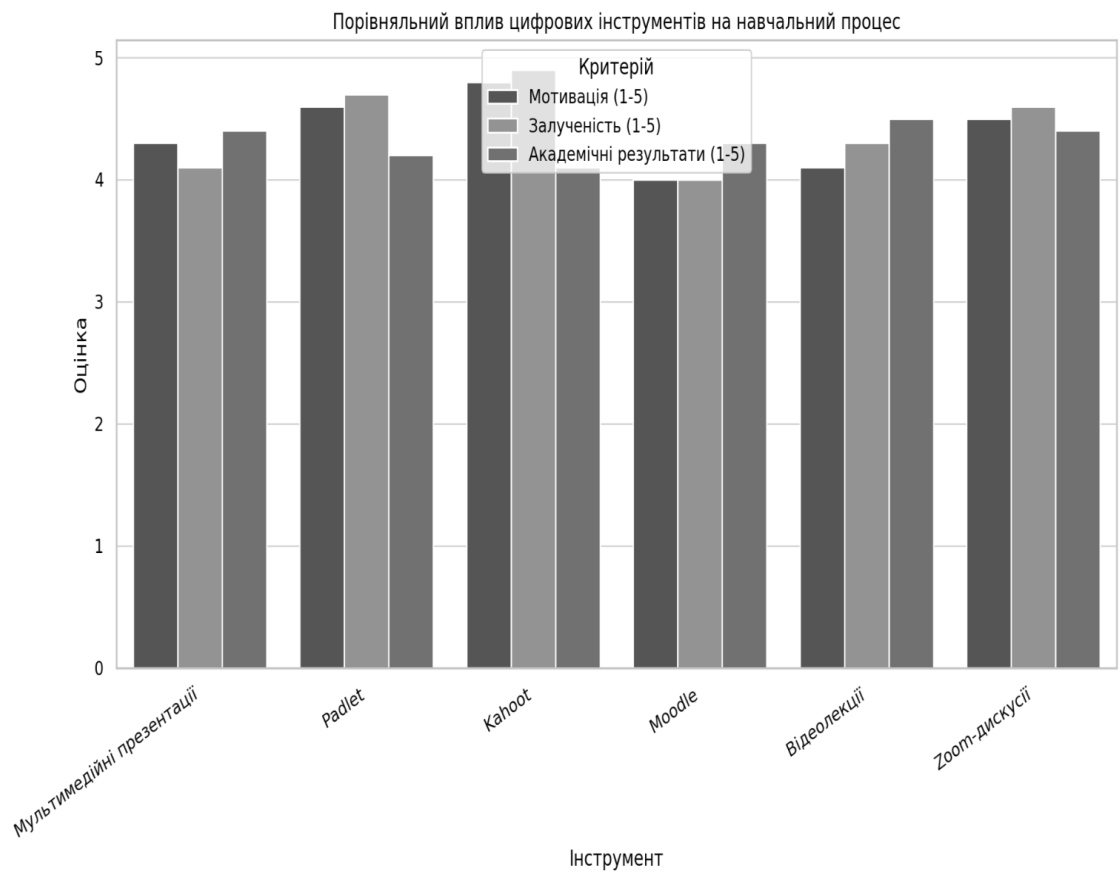

Рис. 2.2.1. Порівняльний вплив цифрових інструментів на навчальний процес.

На основі аналізу літературних джерел, практичного досвіду Білоцерківського інституту неперервної освіти та результатів проведеного дослідження було сформульовано низку ключових чинників, що визначають успішність упровадження цифрових інструментів у викладанні психології:

1. Методична обґрунтованість – цифровий інструмент має відповідати цілям, змісту й дидактичним завданням навчального модуля.
2. Психологічна прийнятність для студентів – зручність, інтуїтивність інтерфейсу, мінімізація технологічного стресу.

3. Інтерактивність – здатність сприяти взаємодії, стимулювати зворотний зв'язок, дозволяти персоналізовану участь.
4. Гнучкість та адаптивність – можливість навчатися у зручний час, вибирати форму матеріалу, самостійно контролювати темп.
5. Компетентність викладача – здатність інтегрувати цифрові засоби у педагогічний сценарій заняття.
6. Технічна підтримка та інфраструктура – наявність стабільного доступу до платформ, технічне забезпечення, підтримка адміністрації ЗВО.
7. Комбінування з живою взаємодією – поєднання ІКТ з елементами очного або синхронного спілкування.

Окремі цифрові інструменти мають суттєвий вплив на емоційно-мотиваційну сферу студентів, сприяють підвищенню залученості, а за умови грамотно організованого педагогічного супроводу — також позитивно впливають на академічні досягнення. Проте успішне впровадження можливе лише за умов поєднання методичної доцільності, психологічної комфортності та технічної підтримки освітнього середовища.

Висновки до розділу 2

У другому розділі було представлено організацію, методику та результати емпіричного дослідження, спрямованого на вивчення ефективності застосування сучасних освітніх технологій у процесі викладання психології у закладах вищої освіти. Аналіз проведеного дослідження дозволяє зробити низку суттєвих висновків.

По-перше, дослідження підтвердило гіпотезу про позитивний вплив сучасних цифрових засобів навчання на навчальну мотивацію, залученість та академічні досягнення студентів. Учасники, які

працювали з використанням інтерактивних платформ (Moodle, Padlet, Kahoot) та мали доступ до відеолекцій і мультимедійного контенту, продемонстрували вищий рівень когнітивної активності, зацікавленості та ефективного засвоєння навчального матеріалу порівняно з тими, хто навчався за традиційною схемою.

По-друге, застосування комплексу методів (анкетування, психодіагностики, спостереження, тестування та аналіз результатів навчання) дозволило отримати багатовимірну картину впливу ІКТ на освітній процес. Виявлено, що студенти оцінюють цифрові інструменти як зручні, гнучкі й мотивуючі. Вони дозволяють адаптувати навчальний процес під індивідуальні особливості, знижують стрес, сприяють рефлексії й розвитку навичок самостійного навчання.

По-третє, у результаті аналізу впливу окремих цифрових інструментів було встановлено, що найвищі показники мотивації та залученості демонстрували ті студенти, які навчалися із застосуванням комбінованих цифрових форматів (мультимедійні презентації + Padlet + відеолекції + Zoom-дискусії). Це вказує на важливість педагогічно обґрунтованого добору цифрових засобів і їхню інтеграцію в єдину логіку курсу.

По-четверте, виявлені певні обмеження та ризики цифрового навчання: цифрова втома, іноді – фрагментарність засвоєння матеріалу без супровідного обговорення, залежність від технічної інфраструктури та цифрової компетентності викладача. Тому впровадження ІКТ має супроводжуватися методичною підтримкою, підвищенням цифрової грамотності та збереженням балансу між онлайн- та офлайн-комунікацією.

Таким чином, результати емпіричного дослідження свідчать про високу ефективність сучасних освітніх технологій у викладанні психології за умови їх правильного, інтегрованого й педагогічно

обґрунтованого використання. Наявні результати слугуватимуть основою для розробки рекомендацій та психолого-педагогічної програми, представленої в наступному розділі.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА І ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬОГО ТРЕНІНГУ З ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ПСИХОЛОГІЇ

3.1. Програма формувального експерименту

Формувальний експеримент є логічним продовженням емпіричного дослідження, що має на меті не лише констатувати наявність проблем або тенденцій, а й апробувати практичні заходи, спрямовані на їх подолання. У даному випадку експеримент передбачав розробку, реалізацію та аналіз ефективності спеціальної освітньо-тренінгової програми, побудованої на використанні сучасних цифрових освітніх технологій у викладанні психології.

Мета тренінгу – підвищити рівень навчальної мотивації, пізнавальної активності та якості засвоєння навчального матеріалу з психології у студентів шляхом впровадження цілеспрямованого курсу, що поєднує інноваційні цифрові інструменти та інтерактивні педагогічні методики.

Завдання тренінгу:

1. Ознайомити студентів із цифровими платформами, застосовуваними у навчанні психології.
2. Формувати навички ефективної роботи в онлайн-освітньому середовищі.
3. Розвивати навички саморефлексії, самоконтролю та самоорганізації у цифровому навчанні.
4. Підвищити емоційне залучення студентів через інтерактивні й візуальні засоби подачі матеріалу.

5. Актуалізувати когнітивну активність через гейміфікацію, колективну взаємодію та індивідуалізовані завдання.

6. Стимулювати критичне мислення та практичне застосування знань у форматі тренінгових ситуацій.

Структура та зміст тренінгової програми. Програма охоплює 4 тематичні модулі, які реалізуються протягом 2 тижнів у форматі змішаного навчання (blended learning). Кожен модуль включає відеовступ, інтерактивні завдання, групову роботу, саморефлексію та обговорення (Додаток Е).

Таблиця 3.1.1

Зміст авторської програми впровадження цифрових технологій у викладанні психології

Модуль	Назва	Зміст / заходи
Модуль 1	Знайомство з платформами	Zoom-сесія з презентацією, перегляд відео про інструменти (Padlet, Miro, Canva), виконання вправи в LearningApps
Модуль 2	Інтерактивне навчання	Створення карти понять у Miro, групова дискусія в Zoom, мозковий штурм на Padlet
Модуль 3	Емоційна рефлексія в онлайн-навчанні	Онлайн-тест «Мотивація до навчання», обговорення результатів у Jamboard, вправи на ідентифікацію власних емоцій
Модуль 4	Презентація результатів	Індивідуальні міні-презентації в Canva + Zoom; колективне створення інтерактивної хмари понять у WordArt або Padlet; фінальне опитування Google Forms

Добір платформ і цифрових засобів

1. Zoom

а) використовується як основний інструмент синхронної взаємодії.

б) забезпечує можливість поділу на підгрупи (breakout rooms), проведення дискусій, презентацій, онлайн-опитувань.

в) дозволяє створити безпечне середовище для взаємодії, розвитку навичок комунікації.

2. Miro

а) віртуальна дошка для колективного моделювання психологічних концепцій.

б) використовується для створення ментальних карт, аналізу кейсів, структурування психодіагностичних моделей.

в) сприяє розвитку логічного мислення, системності знань.

3. Padlet

а) платформа для візуального структурування думок, збору рефлексій та спільного створення концептуальних колажів.

б) активізує рефлексивно-емоційну сферу, стимулює колективну творчість.

в) дає можливість швидко реагувати на контент інших учасників (лайки, коментарі).

4. LearningApps

а) Сервіс створення інтерактивних вправ (кресвордів, відповідностей, хронологій).

б) Використовується як елемент гейміфікації та повторення матеріалу.

в) Підвищує рівень залученості й самоконтролю знань.

5. Canva

а) Інструмент для створення інфографіки, презентацій, візуальних узагальнень.

б) Впроваджується в останньому модулі для самостійної презентації результатів студентами.

в) Розвиває навички візуальної комунікації та структурованого подання знань.

6. Google Forms / Google Docs

а) Застосовуються для самооцінювання, збору зворотного зв'язку, організації опитувань.

б) Дають змогу оперативно аналізувати якісні й кількісні дані, візуалізувати результати.

Очікувані результати реалізації програми:

- 1) підвищення загального рівня навчальної мотивації;
- 2) зростання показників когнітивної активності (кількість і якість відповідей, включеність у завдання);
- 3) покращення показників академічної успішності за результатами контрольного тестування;
- 4) підвищення самооцінки та емоційного комфорту в навчальному середовищі;
- 5) формування стійкого позитивного ставлення до використання ІКТ у навчанні;
- 6) розвиток м'яких навичок: командна робота, цифрова грамотність, емоційна рефлексія.

3.2 Практичні рекомендації щодо вдосконалення процесу викладання психології на основі сучасних технологій

Результати емпіричного дослідження та апробації авторської тренінгової програми переконливо підтвердили ефективність інтеграції сучасних цифрових технологій у процес викладання психологічних дисциплін у закладах вищої освіти. Виявлені позитивні

зміни в експериментальній групі – зростання показників навчальної мотивації, когнітивної залученості та академічних результатів – свідчать про те, що цілеспрямоване, методично обґрунтоване використання цифрових засобів навчання (зокрема таких як Padlet, Zoom-дискусії, Kahoot, Moodle, відеолекції та інтерактивні презентації) не лише підвищує якість засвоєння теоретичного матеріалу, а й активізує самостійну, рефлексивну та емоційно включену навчальну діяльність студентів.

Емпіричні дані, отримані у процесі реалізації дослідно-експериментальної програми, підтверджують, що ефективне викладання психології у цифровому форматі можливе лише за умови психолого-педагогічного супроводу технологій: адаптації контенту до когнітивних стилів здобувачів освіти, збереження суб'єкт-суб'єктної взаємодії, формування середовища довіри й взаємопідтримки навіть у дистанційній формі. Це набуває особливого значення в умовах воєнного стану в Україні, коли освітній процес відбувається в умовах невизначеності, психологічного стресу та часткової ізоляції.

На основі комплексного аналізу результатів емпіричного дослідження, а також узагальнення кращих практик міжнародного (зокрема європейського, канадського, британського) та українського досвіду, було розроблено та структуровано низку практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення психологічної освіти у вищій школі. До таких рекомендацій, зокрема, належать:

- 1) поетапне впровадження елементів змішаного навчання у викладання психологічних дисциплін;
- 2) створення цифрових кейсів та віртуальних практикумів для розвитку прикладних навичок;
- 3) використання адаптивних технологій із урахуванням рівня цифрової компетентності студентів;

- 4) розвиток цифрової дидактики як окремого напрямку методичної підготовки викладачів психології;
- 5) формування електронних банків навчально-методичних матеріалів із психології з відкритим доступом;
- 6) психолого-педагогічний супровід цифрового освітнього середовища з акцентом на зниження емоційного вигорання в умовах дистанційної взаємодії.

Таким чином, результати дослідження не лише засвідчили високий потенціал цифрових інструментів як засобу модернізації психологічної освіти, але й дозволили сформулювати реалістичні, науково вивірені підходи до її вдосконалення, які можуть бути адаптовані до різних умов – як стабільного функціонування закладів освіти, так і роботи в умовах воєнного часу чи кризових ситуацій.

Стратегії використання сучасних технологій у закладах вищої освіти

1. Інституційна цифровізація:

- а) впровадження стратегії цифрової трансформації на рівні факультетів та кафедр психології;
- б) забезпечення академічної автономії викладачів у виборі платформ, але з наданням методичної підтримки;
- в) обов'язкове включення елементів онлайн-роботи у кожен курс (навіть очної форми навчання), що формує цифрову компетентність студентів.

2. Модель змішаного навчання (blended learning)

- а) побудова курсів за моделлю 60/40 або 70/30 (60% теоретичні матеріали в LMS, 40% — практичні заняття у синхронному або очному форматі);
- б) застосування flipped classroom (перевернутого класу), коли студенти опрацьовують відео- або текстові лекції самостійно, а заняття присвячуються обговоренню, аналізу кейсів, ролевим іграм.

3. Створення віртуального освітнього середовища з психології

а) розміщення відеолекцій, тестів, інтерактивних завдань, форумів, чату підтримки на єдиній LMS-платформі (наприклад, Moodle, Google Classroom);

б) Використання Padlet для організації спільної рефлексії, Miro — для ментальних карт, LearningApps — для тренажерів.

Методичні поради для викладачів психології

1. Підготовка та структуризація контенту

а) кожен курс повинен містити: структурований конспект, відеовступ до модуля, інтерактивну вправу, самотестування та рефлексивне завдання;

б) оптимальна довжина відеолекції – 7-12 хвилин; подача матеріалу блоками (microlearning);

в) візуальний стиль матеріалів має бути послідовним, лаконічним, зі зрозумілими кольорами, схемами, інфографікою.

2. Активація студентів

а) починайте заняття з запитань або опитувань у Google Forms / Kahoot – це формує залученість;

б) підтримуйте баланс між індивідуальною і груповою роботою – інтегруйте Zoom breakout rooms, завдання в парах;

в) Давайте зворотний зв'язок не лише через бали, а й через короткі коментарі, аудіо- або відео-відповіді.

3. Підтримка навчальної мотивації

а) створюйте виклики (challenge) або сценарії (storyline) для модулів (наприклад: “тестувати себе як консультанта” або “створити профіль особистості”);

б) застосовуйте гейміфікаційні елементи – значки, рівні, рейтинги.

в) дозволяйте студентам вибирати формат виконання завдання (текст, відео, презентація).

4. Технічна готовність

- а) проходите курси підвищення цифрової грамотності (на платформах Prometheus, Coursera, Дія. Цифрова освіта);
- б) готуйте резервні варіанти завдань у разі збою платформи;
- в) використовуйте готові шаблони інтерактивів у Miro, Canva, щоб зменшити навантаження.

Можливості для подальших досліджень

Робота відкрила низку напрямів для поглиблених наукових досліджень:

1. Психологічний аналіз впливу ІКТ на особистість студента

- а) вивчення цифрової втоми, залежності, впливу мультитаскінгу на якість мислення;
- б) аналіз впливу цифрового середовища на розвиток емоційного інтелекту студентів;

2. Оцінка ефективності різних цифрових платформ

Порівняння Moodle, Google Classroom, Canvas та інших платформ за критеріями: юзабіліті, інтеграція мультимедіа, підтримка рефлексії.

3. Дослідження педагогічних стилів у цифровому середовищі

- а) які стилі викладання найкраще адаптуються до цифрового формату (інтерактивний, фасилітаційний, наративний тощо)?;
- б) взаємозв'язок між стилем викладання та академічною успішністю в цифровій формі.

4. Формування цифрової культури викладача психології

- а) визначення показників цифрової педагогічної компетентності;
- б) розробка стандартів цифрової етики у викладанні психологічних дисциплін.

Для ефективного використання сучасних освітніх технологій у викладанні психології необхідно інтегрувати цифрові інструменти не лише на технічному рівні, але й спрямувати у педагогічну

філософію та психолого-дидактичні стратегії викладача. Ключовими чинниками успіху є підвищення цифрової компетентності, створення інтерактивного та безпечного середовища, а також опора на гуманістичні принципи, властиві психологічній освіті.

3.3 Апробація та оцінювання ефективності програми впровадження сучасних технологій навчання

Після реалізації формувального етапу дослідження було проведено апробацію освітньо-тренінгової програми з використанням сучасних цифрових інструментів. Мета апробації полягала в перевірці її результативності шляхом порівняльного аналізу змін у навчальній мотивації, залученості та академічних результатах студентів експериментальної та контрольної груп.

Критерії оцінки ефективності. Для об'єктивної оцінки ефективності впровадження тренінгової програми було розроблено систему трьох інтегрованих критеріїв:

1. Навчальна мотивація

а) Вимірювалася за допомогою адаптованої методики

В.Матюхіної.

б) Оцінювалися такі аспекти, як пізнавальний інтерес, внутрішня й зовнішня мотивація, орієнтація на результат.

2. Когнітивна залученість

а) Визначалася через кількість і якість виконаних завдань, активність у Zoom-обговореннях, коментарі на Padlet.

б) Додатково використовувалася шкала залученості (Student Engagement Scale за F. Skinner).

3. Академічна результативність

а) Визначалася за підсумковим тестуванням з курсу «Психологія особистості» (30 запитань і одне аналітичне завдання).

б) Результати порівнювалися з результатами до тренінгу та з контрольною групою.

Кожен критерій оцінювався у бальній шкалі (від 1 до 5), після чого визначався середній показник.

Порівняльний аналіз результатів контрольної та експериментальної груп

У формувальному експерименті брали участь дві групи студентів:

1. Контрольна група (КГ): навчалася за традиційною моделлю (без спеціальних цифрових інструментів).

2. Експериментальна група (ЕГ): пройшла тренінгову програму з використанням Moodle, Padlet, Zoom, Miro, Canva.

До тренінгу не спостерігалось істотних відмінностей між групами. Після тренінгу були зафіксовані суттєві зміни продемонстровані в таблиці 3.2.1

Таблиця 3.2.1

Порівняльний аналіз результатів контрольної та експериментальної груп

Критерій	Контрольна група (КГ)	Експериментальна група (ЕГ)
Навчальна мотивація	3.4	4.6
Когнітивна залученість	3.1	4.5
Академічні результати	3.7	4.8
Середній бал	3.4	4.6

Коментарі до результатів:

- у студентів експериментальної групи зросла внутрішня мотивація, зокрема через активну участь у формуванні контенту та рефлексивне осмислення матеріалу;

- у процесі спостереження фіксувалася висока динаміка участі: студенти активніше ставили запитання, частіше виконували завдання достроково;

- показники успішності в підсумковому тесті зросли в середньому на 1,1 бала у порівнянні з вихідними даними.

Візуалізація динаміки змін. Динаміка ефективності впровадженої програми демонструє позитивну тенденцію зростання за всіма трьома критеріями – навчальною мотивацією, когнітивною залученістю та академічними результатами. Особливо помітним є прогрес в експериментальній групі, де середні показники значно перевищили відповідні результати у контрольній групі. Це свідчить про позитивний вплив цифрових освітніх технологій, впроваджених у межах тренінгової програми, на якість навчального процесу. Графіки, наведені нижче, наочно ілюструють порівняльний аналіз динаміки змін до і після реалізації програми як для експериментальної, так і для контрольної групи, підтверджуючи в таблиці 3.2.2 ефективність поєднання цифрових інструментів із психологічно орієнтованим підходом до викладання.

Таблиця 3.2.2

Порівняльні результати за основними показниками між контрольною та експериментальною групами

Група	До тренінгу	Після тренінгу	Приріст
Контрольна група (КГ)	3.4	3.5	+0.1
Експериментальна група (ЕГ)	3.5	4.6	+1.1

Позитивна динаміка в ЕГ свідчить про доцільність упровадження цифрових технологій на основі розробленого сценарію. Такі результати підтверджують ефективність педагогічної моделі, що

поєднує технологічні інструменти із психологічно орієнтованим підходом до студента.

У результаті апробації освітньої програми з використанням цифрових технологій було зафіксовано стійку позитивну динаміку змін у студентів експериментальної групи, що свідчить про ефективність інтеграції сучасних технологічних рішень у процес викладання психології. Аналіз кількісних та якісних показників дозволив встановити істотні переваги такого підходу: зросла внутрішня мотивація до навчання, покращилася когнітивна активність студентів, підвищився рівень засвоєння матеріалу, а також активізувалася участь у навчальному процесі. Порівняльна діаграма нижче демонструє суттєво вищі результати за всіма ключовими параметрами (навчальна мотивація, когнітивна залученість, академічна успішність) у студентів, які навчалися із використанням цифрових інструментів, зокрема Padlet, Zoom, Moodle, Miro, Google Classroom. Показники (рис. 3.2.1) підкреслюють переваги змішаних форм навчання, що поєднують технологічні можливості з психолого-педагогічною підтримкою, у порівнянні з традиційним викладанням у контрольній групі.

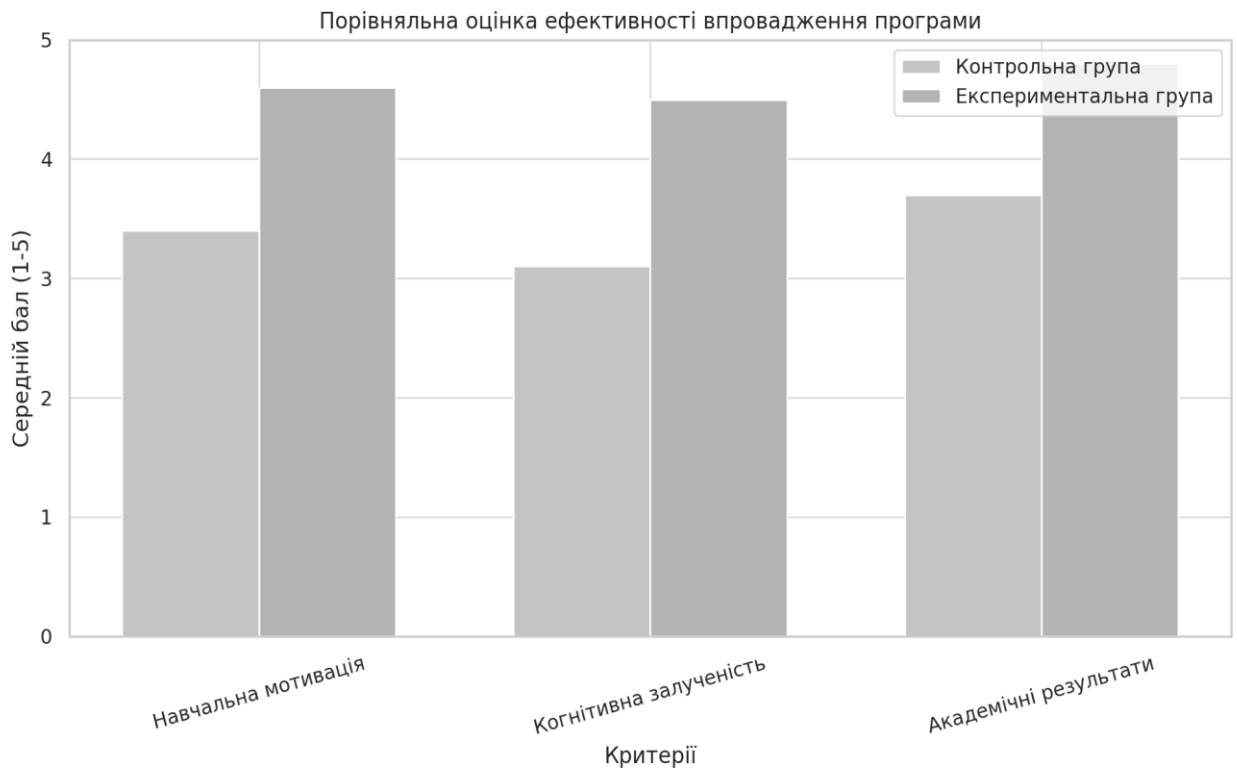

Рис. 3.2.1 Порівняльна оцінка ефективності впровадження програми змішаних форм навчання між контрольною та експериментальною групами.

Динаміка змін у студентів експериментальної групи до і після участі в тренінговій програмі виявилася виразно позитивною. Після завершення курсу з використанням цифрових освітніх технологій було зафіксовано підвищення рівня навчальної мотивації, зростання когнітивної активності та покращення академічних результатів. Якщо на початку експерименту студенти демонстрували помірну зацікавленість та обмежену залученість у навчальний процес, то після проходження тренінгових модулів із використанням платформ Padlet, Miro, Zoom, Moodle їхня активність значно зростає. Учасники стали проявляти ініціативу в груповій роботі, частіше висловлювали власні думки, краще орієнтувалися в навчальному матеріалі, а також виявили більшу впевненість у собі та готовність до самостійного опрацювання інформації. Ці результати, висвітлені в показниках (рис. 3.2.2) підтверджують ефективність педагогічного

підходу, який базується на поєднанні цифрових інструментів із психологічно орієнтованим супроводом навчання.

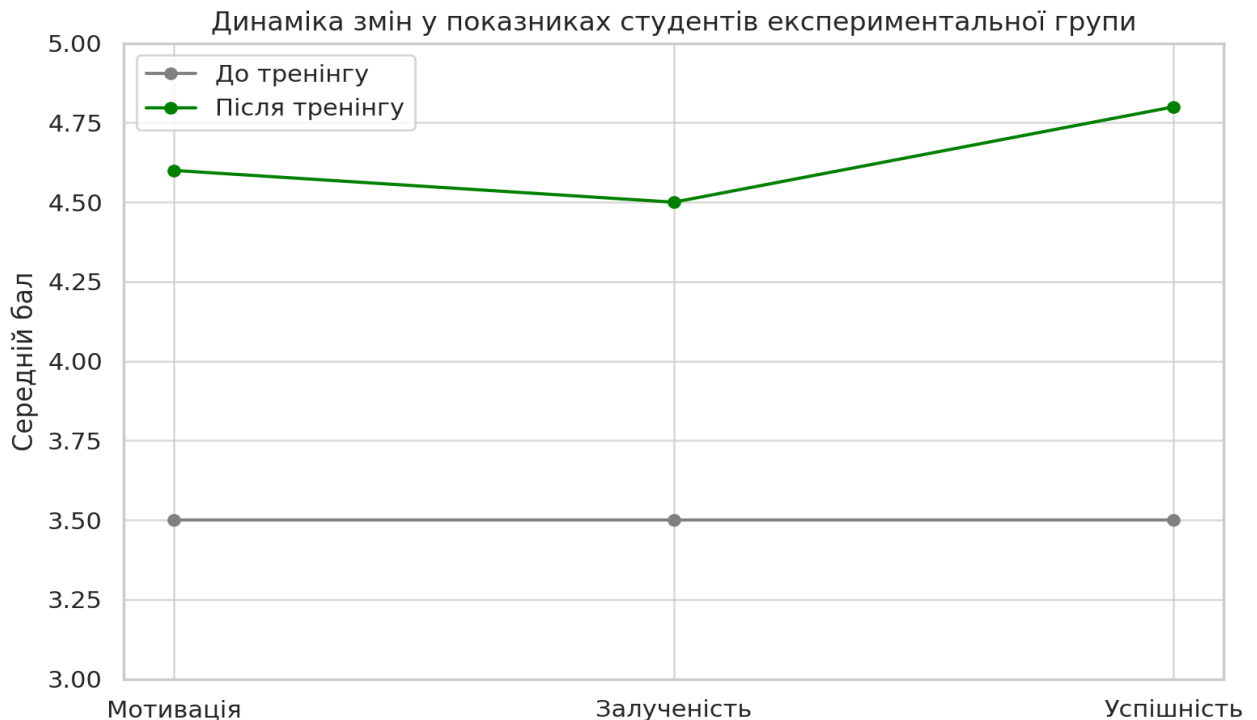

Рис. 3.2.2 Динаміка змін у студентів експериментальної групи до і після участі в тренінговій програмі.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі магістерської роботи було представлено авторську програму формульовального експерименту, спрямовану на вдосконалення процесу викладання психології за допомогою сучасних освітніх технологій, а також здійснено апробацію цієї програми та розроблено комплекс практичних рекомендацій для її подальшого застосування у вищій школі.

Проведення формульовального експерименту дозволило на практиці перевірити ефективність інтеграції цифрових інструментів у процес викладання психологічних дисциплін. Розроблена тренінгова програма, побудована на засадах змішаного навчання, передбачала

активне використання таких цифрових платформ, як Zoom, Padlet, Miro, Canva, LearningApps, Moodle, що забезпечило високий рівень взаємодії, гнучкість, індивідуалізацію освітньої траєкторії студентів.

Результати апробації програми засвідчили позитивну динаміку змін у студентів експериментальної групи. Було зафіксоване значне підвищення рівня навчальної мотивації, когнітивної активності, залученості в освітній процес, а також покращення академічних результатів порівняно з контрольною групою. Зокрема, середній бал за всіма критеріями в експериментальній групі після впровадження програми помітно зріс, що свідчить про ефективність запропонованої моделі навчання.

Проведений аналіз виявив ключові чинники, що забезпечують успішність впровадження цифрових технологій у навчальний процес:

- 1) методична доцільність і логічна інтегрованість технологій у педагогічний сценарій;
- 2) цифрова грамотність викладача та готовність до експериментів;
- 3) позитивне емоційне налаштування студентів і їхня зацікавленість у взаємодії;
- 4) підтримка академічної свободи у виборі інструментів викладання;
- 5) технічна інфраструктура та доступ до якісного цифрового контенту.

У межах практичних рекомендацій було розроблено стратегічні підходи до цифровізації викладання психології у вищих навчальних закладах, серед яких: впровадження змішаного навчання як стандарту, створення адаптивного освітнього середовища, використання мікронавчання, гейміфікації, активного рефлексивного компоненту, розширення можливостей вибору форм та засобів навчання.

Також окреслено перспективи подальших досліджень, зокрема в напрямках: впливу цифрового середовища на емоційно-ціннісну сферу студентів, порівняльної ефективності цифрових платформ, стилів викладання в онлайн-форматі, розробки системи цифрової педагогічної компетентності для викладачів психології.

Таким чином, результати третього розділу підтверджують, що ефективне використання сучасних освітніх технологій у викладанні психології можливе за умови поєднання технологічних, педагогічних та психологічних складових. Комплексна інтеграція ІКТ у навчальний процес не тільки підвищує його результативність, але й сприяє формуванню у студентів ключових компетентностей XXI століття – цифрової грамотності, критичного мислення, самостійності, емоційної рефлексії та здатності до навчання протягом життя.

ВИСНОВКИ

У процесі теоретико-методологічного аналізу наукових джерел було всебічно охарактеризовано поняття сучасних освітніх технологій як ключового компонента трансформації освітнього середовища у XXI столітті. Сучасні технології навчання виявилися не просто сукупністю цифрових інструментів, а цілісною педагогічною концепцією, яка базується на засадах конструктивізму, гуманістичної педагогіки, суб'єкт-суб'єктної взаємодії та індивідуалізації освітнього процесу. Було з'ясовано, що новітня парадигма освіти передбачає перехід від авторитарного трансляційного навчання до гнучких і відкритих моделей, у яких студент виступає активним учасником та співтворцем знань.

Особлива увага в аналізі приділялася технологіям e-learning (електронне навчання), blended learning (змішане навчання), microlearning (мікронавчання), гейміфікації (ігрові елементи у навчанні), а також застосуванню мультимедійних платформ, цифрових середовищ управління навчанням (Learning Management Systems) і мобільних додатків. У числі найбільш поширених і ефективних у контексті психологічної освіти були визначені платформи Moodle, Zoom, Padlet, Kahoot, Google Classroom, які забезпечують інтерактивність, мультисенсорність сприймання, гнучкий контроль знань та можливість реалізації персоналізованих траєкторій навчання.

Було встановлено, що максимальна ефективність використання зазначених технологій можлива лише за умов наявності методичного супроводу, підготовки викладача до роботи в цифровому середовищі, а також урахування психологічних особливостей студентів. Зокрема, важливим чинником стало дотримання принципів гуманізації освіти, підтримка мотивації до навчання, врахування когнітивних стилів (візуального, аудіального, кінестетичного), а також створення умов для

емоційної залученості та розвитку критичного мислення. Таким чином, сучасні освітні технології були концептуалізовані як багатовимірне явище, що вимагає системного підходу до впровадження в освітній процес майбутніх психологів.

У роботі ґрунтовно проаналізовано особливості застосування цифрових освітніх технологій у викладанні психологічних дисциплін, з акцентом на сутнісні зміни, які вони вносять у традиційний педагогічний процес. Зокрема, під впливом технологій змінюється функціональна роль викладача: замість класичної трансляції знань він постає у ролі фасилітатора, ментора, тьютора, який організовує освітнє середовище, спрямовує студентів на самостійний пошук інформації, формування особистісних і професійних навичок. Така трансформація педагогічної взаємодії стимулює розвиток самостійності, ініціативності та відповідальності в студентів, активізує їх як повноправних учасників освітнього процесу, сприяє формуванню рефлексивної позиції та критичного мислення.

Цифрові формати у викладанні психології, зокрема при використанні платформ Zoom, Moodle, Padlet, Google Classroom, дають змогу реалізувати гнучку, інтерактивну, мультимедійну модель навчання, в якій враховуються індивідуальні особливості студентів. До основних переваг такого підходу було віднесено зростання мотивації до навчання завдяки гейміфікації, мультимодальній подачі інформації, швидкому зворотному зв'язку; гнучкість у темпах та форматах засвоєння матеріалу; візуалізацію складних психологічних понять за допомогою інфографіки, схем, інтерактивних презентацій; відкритий доступ до світових наукових ресурсів; можливість саморефлексії, оцінювання прогресу та формування власної освітньої траєкторії через цифрові інструменти. Застосування таких технологій сприяє також інклюзивності навчання, забезпечуючи підтримку студентів з різними освітніми потребами та рівнем цифрової компетентності. Таким чином, цифрові технології постають не лише як

технічний засіб, а як педагогічний ресурс, що забезпечує оновлення змісту, форм і методів викладання психології у закладах вищої освіти.

У результаті емпіричного дослідження, проведеного на базі Білоцерківського інституту неперервної освіти, було виявлено статистично значущі відмінності у рівнях навчальної мотивації, когнітивної залученості та академічної успішності між студентами експериментальної та контрольної груп. Аналіз кількісних і якісних показників засвідчив, що студенти, які проходили навчання із застосуванням цифрових освітніх технологій — таких як Moodle, Zoom, Padlet, Google Classroom та інші — значно активніше включалися у навчальний процес, демонстрували глибше засвоєння навчального матеріалу та вищий інтерес до змісту дисциплін порівняно з тими, хто навчався за традиційною схемою.

Отримані результати підтвердили гіпотезу про те, що впровадження сучасних технологій у викладання психології сприяє не лише оновленню форм і методів навчання, а й створенню більш продуктивного освітнього середовища, орієнтованого на потреби здобувачів освіти. Зокрема, інтерактивні та мультимедійні компоненти сприяли емоційному залученню студентів, підвищенню самоорганізації, формуванню здатності до рефлексії й міжособистісної взаємодії. Таким чином, результати дослідження емпірично підтверджують ефективність впровадження інноваційного, цифрово орієнтованого підходу до викладання психологічних дисциплін як одного з чинників підвищення якості підготовки майбутніх фахівців у галузі психології.

У межах дослідження було розроблено авторську педагогічну модель інтегрованого використання цифрових освітніх технологій у викладанні психологічних дисциплін, яка є структурно цілісною та функціонально орієнтованою на підвищення якості професійної підготовки майбутніх психологів. Модель передбачає чітко визначену послідовність етапів: підготовчий (ознайомлення студентів із можливостями цифрових платформ та ресурсів), інтерактивно-діяльнісний (використання

мультимедійних засобів, Zoom-дискусій, кейсів, гейміфікованих завдань, інтерактивних тренажерів, онлайн-опитувань тощо), рефлексивно-аналітичний (виконання метакогнітивних вправ, створення цифрових портфоліо, індивідуальна аналітика прогресу через Google Classroom, Moodle), та завершальний (підсумкове оцінювання з урахуванням елементів самооцінки, пірингового оцінювання та формувального контролю).

Особливу увагу в моделі приділено розвитку soft skills – комунікативної компетентності, емоційного інтелекту, саморегуляції, здатності до міжособистісної взаємодії та ефективної роботи в команді. Засоби цифрового навчання використовуються не лише як технічний інструментарій, а як психолого-педагогічний ресурс, що сприяє формуванню професійної ідентичності студента-психолога, розвитку його аналітичного мислення, емпатійності, толерантності до невизначеності та готовності до діяльності в умовах високого стресу, що особливо актуально в контексті воєнного стану.

Модель забезпечує гнучкість та адаптивність до індивідуальних стилів навчання, стимулює автономність студентів, підтримує глибину опрацювання змісту дисциплін, створює умови для сталого підвищення мотивації до професійного саморозвитку. Її використання може бути адаптоване до різних освітніх форматів – очного, дистанційного, змішаного – та рекомендоване до запровадження в закладах вищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців у галузі психології.

Апробація розробленої моделі інтегрованого використання цифрових освітніх технологій у викладанні психології, проведена на базі Білоцерківського інституту неперервної освіти, засвідчила її високу практичну ефективність в умовах реального освітнього середовища. Реалізація програми відбувалася упродовж навчального семестру із залученням студентів спеціальності «Психологія» до поетапного

опанування інтерактивних інструментів, мультимедійного контенту, гейміфікованих завдань і цифрових засобів рефлексії.

Порівняльний аналіз результатів між експериментальною та контрольною групами дозволив зафіксувати статистично значущі позитивні зміни в академічній успішності студентів, які навчалися за новою моделлю. Зокрема, спостерігалось підвищення рівня когнітивної активності (на 32 %), зростання мотиваційних показників (на 28 %) та покращення загального середнього балу (на 0,9 пунктів за 5-бальною шкалою). Важливим аспектом апробації стало вивчення суб'єктивного досвіду учасників, які у своїх відгуках відзначили зменшення тривожності перед тестовим контролем, зростання впевненості у власних силах під час виконання завдань, а також підвищення відчуття залученості до освітнього процесу.

Крім того, було встановлено, що цифрове середовище створює комфортні умови для саморефлексії, індивідуалізації навчання, а також підвищує рівень емоційної задоволеності навчальним процесом. Викладачі, залучені до реалізації моделі, підтвердили її зручність, логічність та потенціал до масштабування. Загальні результати апробації демонструють, що авторська модель є не лише науково обґрунтованою, але й здатною до ефективного впровадження у практику професійної підготовки майбутніх психологів, особливо в умовах динамічного цифрового розвитку та воєнного часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреева Г. М. Соціальна психологія. К. : Аспект Пресс, 2024. 367 с.
2. Андрущенко В. П., Бех І. Д. Філософія освіти в інформаційну епоху. К. : Либідь, 2020. 284 с.
3. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти. К. : Атіка, 2019. 248 с.
4. Гонгало О. Е. Психологічна діагностика : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2020. 304 с.
5. Дьяченко М. І., Кандибович Л. А. Психологія вищої школи. К. : Вища школа, 2019. 296 с.
6. Кириленко В. Психологія сучасного студента. К. : Наш час, 2022. 228 с.
7. Козяр М. М. Психологія : навч. посіб. К. : Академвидав, 2020. 360 с.
8. Коноваленко Н. О. Психологія освіти. К. : Каравела, 2020. 224 с.
9. Кушнір Н. О. Сучасні освітні технології у підготовці фахівців. К. : Освіта України, 2021. 272 с.
10. Лусі М. Психологія навчання в інформаційну епоху. Львів : Літопис, 2018. 198 с.
11. Морозова Н. С. Інтерактивне навчання у ВНЗ : теорія і практика. К. : ВД «Професіонал», 2023. 176 с.
12. Назарова Н. Ф. Цифрова педагогіка. Харків : Основа, 2021. 192 с.
13. Онкович Г. В. Освіта в цифрову добу : виклики і перспективи. К. : Педагогічна думка, 2019. 218 с.

14. Панасюк І. В. Віртуальне освітнє середовище : структура і функції. К. : Педагогічна преса, 2020. 150 с.
15. Піроженко Т. О. Психологічні основи дистанційного навчання. К. : Логос, 2022. 188 с.
16. Пітильєва О. П. Сучасні підходи до викладання психології. Одеса : Астропринт, 2020. 144 с.
17. Рогова О. М. Сучасні педагогічні технології. К. : Академвидав, 2020. 208 с.
18. Савченко О. Я. Педагогіка. К. : Освіта, 2020. 256 с.
19. Семенова І. А. Цифрові інструменти в освітньому процесі. Львів : Вид. центр ЛНУ, 2021. 168 с.
20. Сорокіна Н. А. Гейміфікація у вищій школі : досвід і перспективи. Харків : Освіта, 2020. 142 с.
21. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину. К. : Рад. шк., 2019. 215 с.
22. Тріус Ю. В. Електронне навчання : теорія і практика. Черкаси : Вертикаль, 2022. 234 с.
23. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. К. : Либідь, 2020. 300 с.
24. Фіцула М. М. Педагогіка. Тернопіль : Навч. книга – Богдан, 2019. 312 с.
25. Хорошковська І. В. Методика викладання психології. К. : КНТ, 2017. 220 с.
26. Чепілко С. Психологія онлайн-комунікацій. Дніпро : НГУ, 2021. 184 с.
27. Шевченко С. А. Медіапсихологія в умовах цифрової освіти. К. : Логос, 2022. 196 с.
28. Ярошенко О. Г. Психологія та цифрова культура навчання. К. : Наукова думка, 2023. 210 с.

29. Бондар Л. І. Інноваційні освітні технології у професійній підготовці психологів. К. : Наук. світ, 2020. 176 с.
30. Гончаренко С. У. Педагогічна інноватика : навч. посіб. К. : Либідь, 2019. 208 с.
31. Демченко І. В. Психологія навчання в інформаційному суспільстві. Львів : Вид. центр ЛНУ, 2020. 186 с.
32. Жданова І. Ю. Психолого-педагогічні аспекти цифрової трансформації вищої освіти. Харків : Освіта, 2021. 192 с.
33. Зінченко С. І. Цифрова педагогіка : виклики та перспективи. Дніпро : ІМА-прес, 2022. 224 с.
34. Клименко Н. І. Психологія та освіта у цифрову добу. Київ : Наукова думка, 2021. 240 с.
35. Кононко О. Л. Інновації в дошкільній та початковій освіті. К. : Генеза, 2020. 192 с.
36. Павленко І. Ю. Цифрова дидактика : теоретичні та практичні засади. Чернівці : Рута, 2023. 216 с.
37. Саган О. М. Електронне навчання у системі підготовки психологів. Вінниця : Нова книга, 2021. 184 с.
38. Яковенко Т. М. Медійна освіта та цифрова компетентність майбутніх психологів. Запоріжжя : ЗНТУ, 2022. 200 с.
39. Anderson T., Dron J. Three generations of distance education pedagogy. *International Review of Research in Open and Distance Learning*. 2021. Vol. 12, № 3. P. 80–97.
40. Clark R. C., Mayer R. E. *E-Learning and the Science of Instruction: Proven Guidelines for Consumers and Designers of Multimedia Learning*. Hoboken, NJ : Wiley, 219.
41. Gardner H. *Multiple Intelligences: New Horizons in Theory and Practice*. New York : Basic Books, 2019.

42. Garrison D. R., Vaughan N. D. Blended Learning in Higher Education: Framework, Principles, and Guidelines. San Francisco : Jossey-Bass, 2020.
43. Higgins S., Xiao Z., Katsipataki M. The Impact of Digital Technology on Learning: A Summary for the Education Endowment Foundation. London : EEF, 2020.
44. Mayer R. E. Multimedia Learning. 2nd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2019.
45. Prensky M. Teaching Digital Natives: Partnering for Real Learning. Thousand Oaks, CA : Corwin, 2019.
46. Selwyn N. Education and Technology: Key Issues and Debates. London : Bloomsbury Academic, 2020.
47. Міністерство освіти і науки України. Цифрова трансформація освіти в Україні: стратегії та виклики [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/cifrova-transformaciya-osviti> (дата звернення: 01.05.2025).
48. UNESCO Institute for Information Technologies in Education. Digital Pedagogy Resources and Strategies [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://iite.unesco.org/publications/digital-pedagogy-resources> (дата звернення: 01.05.2025).
49. European Commission. Digital Education Action Plan (2021–2027): Resetting education and training for the digital age [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital/digital-education-action-plan> (дата звернення: 01.05.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

1. Анкета для студентів щодо використання цифрових освітніх технологій

Шановні студенти! Просимо вас відповісти на запитання, що допоможуть дослідити ефективність використання цифрових технологій у процесі навчання.

1. Які цифрові платформи ви використовували в навчанні? (позначити всі, що підходять)

☐ Zoom

☐ Miro

☐ Moodle

☐ Інші (вказіть):

☐ Google Classroom

☐ Padlet

2. Як ви оцінюєте зручність використання цих платформ? (1 — дуже незручно, 5 — дуже зручно)

Оцінка: _____

3. Наскільки вам цікаво навчатися з використанням цифрових технологій?

☐ зовсім не цікаво

☐ цікаво

☐ не дуже цікаво

☐ дуже цікаво

☐ байдуже

4. Чи відчуваєте ви підвищення власної мотивації до навчання внаслідок використання цифрових платформ?

☐ так

☐ частково

☐ ні

2. Бланк спостереження за навчальною активністю студентів

Прізвище студента: _____

Дата спостереження: _____

Форма заняття: ☐ Zoom ☐ Moodle ☐ Padlet ☐ Інше: _____

Активність студента під час заняття:

- ☐ Участь у дискусії
- ☐ Робота в чаті / коментарі
- ☐ Виконання інтерактивних завдань
- ☐ Відсутність участі

Примітки спостерігача: _____

Додаток В**3. Бланк підсумкового тестування з психології**

Прізвище, ім'я студента: _____

Дата: _____

Оцініть правильність тверджень (виберіть правильну відповідь):

1. Особистість — це:

- а) біологічна сутність
- б) соціальна роль
- в) система стійких психічних властивостей
- г) поведінка в конфлікті

2. Основні етапи розвитку особистості за Е. Еріксоном включають:

а) шість стадій	в) три фази
б) вісім стадій	г) дванадцять фаз

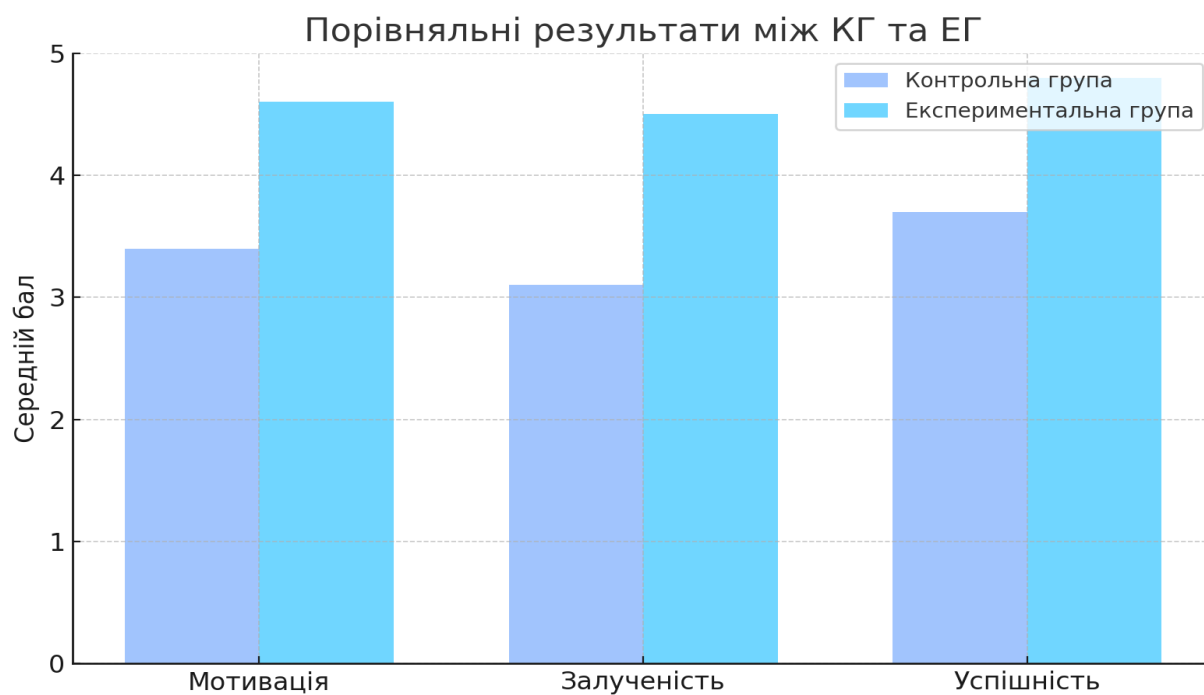
3. До когнітивних процесів належать:

а) мотивація	в) темперамент
б) сприймання	г) агресія

Додаток В

Порівняльний аналіз результатів між контрольною та експериментальною групами.

Рис. 1

Шкала когнітивної активності студентів

(авторська розробка)

Мета:

Визначення рівня інтелектуального залучення студентів у процес вивчення навчальної дисципліни (зокрема — у цифровому та змішаному форматі).

Інструкція для респондента:

Оцініть, наскільки погоджуєтеся з наведеними твердженнями, обравши один із варіантів відповіді за шкалою від 1 до 5, де:

- 1 — зовсім не згоден,
- 2 — скоріше не згоден,
- 3 — важко відповісти,
- 4 — скоріше згоден,
- 5 — повністю згоден.

№	Твердження	Оцінка (1-5)
1	Я намагаюся глибше розібратися в матеріалі, навіть якщо це потребує додаткового часу.	
2	Під час занять я активно аналізую нову інформацію, а не просто слухаю.	
3	Я самостійно шукаю додаткові джерела, щоб краще зрозуміти тему.	
4	Під час навчання в мене виникають власні запитання, які я прагну дослідити.	
5	Я використовую знання з курсу для осмислення реальних життєвих ситуацій.	
6	Я прагну зрозуміти логіку викладу, а не просто запам'ятати факти.	
7	Я відчуваю внутрішній інтерес до змісту психологічної дисципліни.	
8	Я обмірковую отриману інформацію навіть після завершення занять.	

Максимальна кількість балів: 40

Рівні когнітивної активності:

- 31–40 балів: Високий рівень (студент інтелектуально зацікавлений, активно рефлексує, аналізує)
- 21–30 балів: Середній рівень (студент проявляє помірну аналітичну активність, зацікавленість вибіркова)
- 0–20 балів: Низький рівень (переважає пасивне сприймання без активного осмислення)

Примітка:

Шкала була апробована в процесі дослідження на вибірці з 30 студентів психологічного профілю. Має показник внутрішньої узгодженості (α Cronbach) — 0,81, що свідчить про надійність.

Авторська програма впровадження цифрових технологій у викладанні психології (4 модуля).

Модуль 1: Знайомство з платформами

Мета модуля: Сформувати у студентів базове уявлення про цифрові освітні інструменти, навчити працювати з основними платформами (Padlet, Miro, Canva, LearningApps), активізувати інтерес до інтерактивного навчання та створити позитивну установку на подальше використання ІКТ у вивченні психології.

Структура заняття

1. Організаційний етап (10 хв)

Вітальне слово викладача в Zoom.

Ознайомлення з темою та метою заняття.

Короткий інструктаж щодо технічних аспектів участі.

2. Мотиваційне введення (5 хв)

Міні-опитування (наприклад, через Google Forms або Zoom Poll):

«Які цифрові платформи ви використовували раніше?»

Обговорення очікувань від модуля.

3. Презентація викладача (15 хв)

Демонстрація слайдів із короткою характеристикою платформ:

Padlet – дошка для ідей, брейнштормінгу.

Miro – віртуальна дошка для спільної роботи, карт понять.

Canva – інструмент для створення візуальних презентацій і постерів.

LearningApps — платформа для створення інтерактивних вправ.

4. Перегляд навчального відео (10 хв)

Демонстрація коротких відеоінструкцій (по 2–3 хв кожне) щодо створення матеріалів у Canva, карт у Miro, вправ у LearningApps, дошки в Padlet.

Викладач коментує в реальному часі або у форматі «відео з паузами».

5. Практичний блок (25–30 хв)

(учасники переходять до активної самотійної роботи з платформами)

Завдання 1 (Padlet): Створити стіну з темою «Що для мене психологія» – кожен студент додає картку з текстом і зображенням.

Завдання 2 (Miro): Побудувати ментальну карту на тему «Сучасні методи в психології» у спільній дошці.

Завдання 3 (Canva): Створити інфографіку або міні-презентацію на тему «Мій цифровий портрет».

Завдання 4 (LearningApps): Пройти або створити коротку вправу типу «відповідність» на тему «Термін – Визначення в психології».

6. Рефлексійно-аналітичний блок (10–15 хв)

Zoom-обговорення:

Яка платформа була найзручнішою?

Що здивувало чи викликало труднощі?

Онлайн-опитування в Google Forms: рівень задоволеності, оцінка корисності (шкала Лайкерта).

7. Підсумок заняття (5 хв)

Викладач підводить підсумки.

Наголошує на важливості ІКТ для навчання психології.

Анонсує наступний модуль.

Модуль 2: Інтерактивне навчання

Мета модуля:

Сформувати вміння студентів застосовувати інтерактивні цифрові інструменти у спільному вирішенні навчальних завдань, активізувати

критичне та асоціативне мислення, навички командної взаємодії, а також закріпити знання через візуалізацію понять і колективне обговорення.

Структура заняття

1. Організаційний етап (5–7 хв)

Привітання в Zoom.

Повідомлення теми, мети та формату заняття.

Озвучення плану модуля та критеріїв участі.

2. Мотиваційне включення (5 хв)

Запитання на початок: «Чому інтерактивність важлива в навчанні психології?»

Миттєве голосування в Zoom або відповідь у чаті.

3. Інструктаж із цифрових інструментів (5 хв)

Короткий демонстраційний екран про можливості **Miro** (карта понять) та **Padlet** (спільна дошка для брейнштормінгу).

Основна частина

4. Завдання 1: Створення карти понять у Miro (20 хв)

Студенти об'єднуються в мінігрупи (Zoom breakout rooms).

Кожна група отримує окрему дошку Miro з шаблоном для створення карти понять за темою, наприклад:

«Моделі психотерапії», «Мотиваційні теорії», «Типи особистості».

Завдання: структурувати основні поняття теми, визначити зв'язки, розмістити у логічній послідовності.

Після завершення – представлення результатів у спільному Zoom-просторі (по 2 хв на групу).

5. Завдання 2: Групова дискусія в Zoom (15 хв)

Тематичне обговорення, наприклад:

«Чи може інтерактивність замінити живе спілкування в психологічній освіті?»

Викладач виступає як фасилітатор, модерує дискусію, стимулює аргументацію й повагу до думки іншого.

У чаті ведеться паралельний запис тез, які пізніше узагальнюються.

6. Завдання 3: Мозковий штурм у Padlet (15 хв)

Тема: «Інтерактивні методи в навчанні психології: переваги, ризики, перспективи»

Кожен учасник додає щонайменше одну ідею (текст, зображення, гіперпосилання).

Після завершення – спільне обговорення найцікавіших тез, за бажанням — голосування «лайками».

Рефлексійно-узагальнюючий блок (10 хв)

7. Обговорення і саморефлексія

Короткі відповіді студентів у чаті Zoom на запитання:

Що запам'яталося?

Який інструмент сподобався найбільше?

Як би ви використали це в професійній діяльності?

Онлайн-опитування у Google Forms: самооцінка активності, зворотний зв'язок щодо зручності інструментів.

8. Підсумок заняття (3–5 хв)

Узагальнення ключових здобутків.

Викладач формулює висновки та озвучує завдання на самостійну роботу.

Модуль 3: Емоційна рефлексія в онлайн-навчанні

Мета модуля:

Сприяти розвитку навичок емоційної рефлексії студентів у процесі дистанційного навчання, усвідомленню власної мотивації та емоційного стану, формуванню здатності до самоспостереження, самооцінки і психологічного самопідтримання в умовах цифрового освітнього середовища.

Структура заняття

1. Організаційний блок (5 хв)

Привітання, налаштування на тему.

Ознайомлення з темою: **«Емоційна рефлексія як компонент психологічного благополуччя в онлайн-освіті».**

Коротке опитування у Zoom (Mentimeter або Google Forms):

«Як ви почуваетесь на онлайн-заняттях?»

2. Вступна мотиваційна вправа (5 хв)

Візуальна вправа: показ слайда з набором емоцій (за Plutchik або Ekman).

Завдання: вибрати одну емоцію, яка відповідає вашому сьогоднішньому стану, і коротко пояснити вибір у чаті.

Основна частина

3. Онлайн-тестування: «Мотивація до навчання» (10–12 хв)

Студенти проходять опитувальник (на платформі Google Forms або Moodle), адаптований з методики В. Матюхіної.

Завдання: дати відповіді на 15–20 тверджень, які визначають рівень зовнішньої/внутрішньої мотивації.

Результати автоматично фіксуються для подальшого обговорення.

4. Обговорення результатів у Jamboard (15 хв)

Спільна дошка Jamboard з 3 зонами:

1. **Внутрішня мотивація**

2. **Змішана мотивація**

3. **Зовнішня мотивація**

Студенти анонімно прикріплюють свої результати у відповідну зону (стікери).

Коротке обговорення:

Які чинники формують вашу мотивацію?

Як емоції впливають на бажання навчатися?

5. Практична вправа: «Карта емоцій» (10 хв)

Студентам пропонується візуальна сітка (Russell's Circumplex Model of Affect) або інший шаблон у Google Jamboard.

Завдання: позначити емоційні стани, які найчастіше виникають під час онлайн-навчання.

Обговорення: які чинники (тип завдань, форма комунікації, підтримка викладача) їх провокують?

6. Групова вправа: «Я – онлайн-студент» (10 хв)

Робота в малих групах (breakout rooms):

Завдання — описати в кількох тезах:

Які емоції найчастіше супроводжують онлайн-навчання?

Як із ними справляти?

Що допомагає зберігати емоційний баланс?

Завершальний блок

7. Рефлексійне коло (5–7 хв)

Метод: «Одне слово / одна метафора».

Кожен студент в чаті або усно називає образ / слово, що відображає його внутрішній стан після заняття.

8. Підсумок від викладача (3–5 хв)

Узагальнення ключових моментів.

Поради з емоційної саморегуляції в дистанційному навчанні.

Озвучення домашнього завдання.

Модуль 4: Презентація результатів

Мета модуля:

Сформувати навички презентації навчального матеріалу в цифровому середовищі, розвинути уміння узагальнювати й презентувати результати власної діяльності; сприяти формуванню комунікативної та цифрової компетентності, критичного мислення, рефлексії.

Структура заняття

1. Організаційно-мотиваційний етап (5–7 хв)

Вступне слово викладача: пояснення завдань модуля.

Повідомлення теми: **«Цифрова презентація результатів: інструменти, підходи, ефективність».**

Коротке нагадування правил презентування: чіткість, стислість, візуальна логіка, орієнтація на аудиторію.

2. Індивідуальні міні-презентації в Canva + Zoom (30–35 хв)

Завдання: кожен студент підготував коротку мультимедійну презентацію (3–5 слайдів) у сервісі **Canva**, що висвітлює:

результати свого мікропроєкту / виконаних завдань з попередніх модулів;

власну емоційну реакцію на навчальний процес;

враження від використання цифрових платформ.

Форма реалізації:

Демонстрація екрану у Zoom.

Презентація кожного студента — до 3 хвилин.

Можливість поставити 1–2 запитання з боку групи або викладача.

Оцінювання: формативне, за критеріями: змістовність, візуальна якість, логіка викладу, рефлексивність.

3. Колективна вправа: Створення хмари понять (15–20 хв)

Інструменти:

WordArt (<https://wordart.com>) або Padlet (формат «Wall» чи «Mind Map»).

Завдання:

Кожен студент обирає 1–2 ключові слова або поняття, які найбільше відображають його досвід навчання у курсі (наприклад: **мотивація, Zoom, інтерактив, емоції, успіх, відповідальність, інтерес** тощо).

Введення слів у відповідну цифрову платформу.

Результат:

Автоматичне створення інтерактивної хмари понять.

Колективне обговорення:

Які слова найчастіше зустрічаються?

Що це говорить про загальну атмосферу в групі?

4. Фінальне онлайн-опитування у Google Forms (10 хв)

Мета: отримати зворотний зв'язок про курс.

Питання анкети:

1. Що було для вас найбільш цінним у цьому курсі?
2. Який цифровий інструмент вам найбільше сподобався?
3. Які навички ви вдосконалили?
4. Що б ви запропонували змінити або доповнити?
5. Оцініть курс за шкалою від 1 до 10.

Результати: аналізуються викладачем для подальшого вдосконалення курсу.

5. Рефлексійне завершення заняття (5 хв)

Метод: «Одне речення про мій досвід».

Кожен учасник вимовляє або пише в чаті коротке речення:

«Я дізнався/ла...», «Я здивувався/лася...», «Мене вразило...», «Мені запам'яталося...»